

Socialutskottets betänkande 2024/25:SoU19

Barn och unga inom socialtjänsten

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar om bl.a. insatser för barn och unga, placeringsformer för barn och unga samt barns rättigheter.

I betänkandet finns 20 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 90 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet6

Utskottets överväganden.....7

 Insatser för barn och unga7

 Placeringsformer för barn och unga22

 Utskottets ställningstagande.....42

 Barns rättigheter44

 Utskottets ställningstagande.....51

 Barnfattigdom.....52

 Utskottets ställningstagande.....58

 Motioner som bereds förenklat.....58

 Utskottets ställningstagande.....58

Reservationer59

 1. Förebyggande insatser, punkt 1 (S)59

 2. Förebyggande insatser, punkt 1 (C).....59

 3. Förebyggande insatser, punkt 1 (MP).....60

 4. Brottsförebyggande insatser, punkt 2 (S)60

 5. Föräldraskapsstöd, punkt 3 (SD)61

 6. Familjehem, punkt 5 (S)62

 7. Familjehem, punkt 5 (MP).....62

 8. Hem för vård eller boende (HVB), punkt 6 (S)63

 9. Hem för vård eller boende (HVB), punkt 6 (MP).....64

 10. Särskilda ungdomshem, punkt 7 (S, C)64

 11. Särskilda ungdomshem, punkt 7 (SD)65

 12. Stöd vid skolgång, punkt 8 (SD).....65

 13. Uppföljning och stöd efter placeringen, punkt 9 (SD).....66

 14. Uppföljning och stöd efter placeringen, punkt 9 (V, MP)66

 15. Förbättrad samhällsvård och nya placeringsformer, punkt 10 (S, MP).....67

 16. Förbättrad samhällsvård och nya placeringsformer, punkt 10 (V).....67

 17. Barnkonventionen, punkt 11 (S, C, MP)68

 18. Stödpersoner och stödorganisationer till barn m.m., punkt 12 (SD).....68

 19. Stödpersoner och stödorganisationer till barn m.m., punkt 12 (C, MP).....69

 20. Barnfattigdom, punkt 13 (S, MP)69

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....71

 Motioner från allmänna motionstiden 2024/2571

Bilaga 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet81

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Insatser för barn och unga

1. Förebyggande insatser

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 99 och

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 62.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (MP)

2. Brottsförebyggande insatser

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1021 av Kerstin Lundgren (C),

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 95, 97 och 103 samt

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 38 och 46.

Reservation 4 (S)

3. Föräldraskapsstöd

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:197 av Nima Gholam Ali Pour (SD) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1296 av Runar Filper och Angelica Lundberg (båda SD) och

2024/25:1389 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 17.

Reservation 5 (SD)

4. Övriga insatser

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1495 av Marlène Lund Kopparklint (M) yrkandena 1–3 och

2024/25:2185 av Amalia Rud Stenlöf och Gunilla Carlsson (båda S).

Placeringsformer för barn och unga

5. Familjehem

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:851 av Anna-Belle Strömberg och Peter Hedberg (båda S) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1110 av Marlène Lund Kopparklint (M) och

2024/25:2626 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4.

Reservation 6 (S)

Reservation 7 (MP)

6. Hem för vård eller boende (HVB)

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2395 av Caroline Högström (M) yrkande 3,

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 105 och 106 samt

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 47.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (MP)

7. Särskilda ungdomshem

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1361 av Mona Olin m.fl. (SD) yrkande 4,

2024/25:2059 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 8 och

2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 33.

Reservation 10 (S, C)

Reservation 11 (SD)

8. Stöd vid skolgång

Riksdagen avslår motion

2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 11.

Reservation 12 (SD)

9. Uppföljning och stöd efter placeringen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1140 av Marléne Lund Kopparklint (M),

2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 10 och

2024/25:1905 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 24.

Reservation 13 (SD)

Reservation 14 (V, MP)

10. Förbättrad samhällsvård och nya placeringsformer

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1905 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 23 och

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 104.

Reservation 15 (S, MP)

Reservation 16 (V)

Barns rättigheter

11. Barnkonventionen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1078 av Marléne Lund Kopparklint (M) yrkande 2,

2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 1 och

2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 37.

Reservation 17 (S, C, MP)

12. Stödpersoner och stödorganisationer till barn m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1078 av Marlène Lund Kopparklint (M) yrkande 3,

2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 17 och

2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 1 och 38.

Reservation 18 (SD)

Reservation 19 (C, MP)

Barnfattigdom

13. Barnfattigdom

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:677 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1 och

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 153.

Reservation 20 (S, MP)

Motioner som bereds förenklat

14. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 25 februari 2025

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Yasmine Bladelius (S), Carita Boulwén (SD), Mikael Dahlgvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Leonid Yurkovskiy (SD), Gustaf Lantz (S), Malin Höglund (M), Christofer Bergenblock (C), Mona Olin (SD), Nils Seye Larsen (MP), Thomas Ragnarsson (M), Maj Karlsson (V) och Malin Danielsson (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 90 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25. Motionsyrkandena handlar bl.a. om insatser för barn och unga, placeringsformer för barn och unga samt barns rättigheter. Av dessa behandlas cirka 50 motionsyrkanden i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. De motionsyrkanden som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Den 26 september 2024 informerade socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall, biträdd av medarbetare från Socialdepartementet, utskottet i frågan om HVB-hem.

Den 14 november 2024 informerade företrädare för Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) utskottet om myndighetens verksamhet i allmänhet och om aktuella frågor.

Den 19 november 2024 informerade den särskilda utredaren med medarbetare utskottet om arbetet med utredningen om en reform av den statliga barn- och ungdomsvården för en trygg och kvalitativ vård (S 2024:01).

Den 26 november 2024 informerade socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall, biträdd av medarbetare från Socialdepartementet, utskottet med anledning av mediebolaget Al Jazeeraas dokumentär om omhändertagande av barn enligt LVU.

Den 28 november 2024 informerade företrädare för Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) utskottet om den nuvarande socialtjänstlagen, med anledning av den aviserade propositionen om en ny socialtjänstlag.

Den 5 december 2024 informerade företrädare för sekretariatet för utredningen Framtidens socialtjänst utskottet om förslaget till ny socialtjänstlag.

Den 16 januari 2025 presenterade företrädare från Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS) en studie för utskottet om hur beslutet att placera barn utanför hemmet med tvång påverkar barnets hälsa.

Den 23 januari 2025 informerade socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall, biträdd av medarbetare från Socialdepartementet, utskottet om propositionen om en ny socialtjänstlag.

Den 30 januari informerade statssekreteraren till socialtjänstministern, biträdd av medarbetare från Socialdepartementet, utskottet om pågående utredningar som rör barn- och ungdomsfrågor. Vidare informerade företrädare från Ivo utskottet om tillsyn av HVB-hem.

Den 13 februari informerade generaldirektören för Statens institutionsstyrelse (Sis) med medarbetare, utskottet om bl.a. myndighetens pågående utvecklingsarbete för att stärka vårdkvalitet och säkerhet.

Utskottets överväganden

Insatser för barn och unga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förebyggande insatser, brottsförebyggande insatser, föräldraskapsstöd och övriga insatser. Jämför reservation 1 (S), 2 (C), 3 (MP), 4 (S) och 5 (SD).

Motionerna

Förebyggande insatser

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 62 föreslås ett tillkännagivande om behovet av att öka samarbetet mellan skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården i syfte att fånga upp barn som lever i utsatthet eller är på fel väg. Motionärerna anför att samarbetet är avgörande och beskriver arbetssätt där skolans personal och socialtjänsten arbetar mycket nära varandra, helst i samma lokaler. För att möjliggöra ett sådant samarbete behövs bl.a. en skyndsam översyn av sekretesslagstiftningen för att information mellan t.ex. lärare, socialsekreterare och medarbetare inom barn- och ungdomspsykiatri (bup) enkelt kan delas.

I kommittémotion 2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 99 föreslås ett tillkännagivande om en stärkt barn- och familjehälsovård samt ett nytt stöd till riskfamiljer. Motionärerna anför att fokus för en framtida reform bör vara en förstärkning av barn- och familjehälsovården under barnets första 1 000 dagar. En sådan förstärkt ordning bör utgå från familjecentraler i varje kommun samt utökade hembesök.

Brottsförebyggande insatser

I kommittémotion 2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 95 föreslås ett tillkännagivande om att kommuner behöver tilldelas resurser för att finansiera långsiktigt, förebyggande och främjande arbete mot brottsligheten. Motionärerna anför att det kräver att resurserna till socialt förebyggande arbete i utsatta områden ökar. Det behövs ett utökat föräldraskapsstöd, utökade befogenheter till socialtjänsten och nolltolerans mot skolfrånvaro samt skolsockonomer på de skolor som har de tuffaste förutsättningarna. I yrkande 97 föreslås ett tillkännagivande om u-svängsprogram. Motionärerna anför att omedelbara insatser ska sättas in för barn och deras familjer när barn är på väg att rekryteras. I yrkande 103 föreslås ett tillkännagivande om att snarast tillsätta en genomförandekommitté för förslagen som presenterades av Utredningen om ungdomskriminalitetsnämnder (SOU 2024:30). Motionärerna anför att det behövs tydliga åtgärder från samhällets

sida när barn och unga hamnar i en kriminell bana. Det handlar om långsiktiga insatser, med en noggrann uppföljning av barnets utveckling och en snabb reaktion om barnet inte följer planen. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 38.

I kommittémotion 2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 46 föreslås ett tillkännagivande om flickors och unga kvinnors roll i gängkriminaliteten. Motionärerna anför att flickor och unga kvinnor är en grupp som alltför sällan uppmärksammas i samband med gängkriminaliteten och att även tjejer och unga kvinnor måste få tillräckliga insatser för att inte dras in i gängen.

I motion 2024/25:1021 av Kerstin Lundgren (C) föreslås ett tillkännagivande om nolltolerans mot barnsoldater i Sverige. Motionären anför att det som vi nu sett hända är hur hänsynslösa krafter i den kriminella miljön med olika lockelser och hot rekryterar barn för att göra grovjobbet för gängen. De blir barnsoldater i den kriminella miljön. Samhället måste tydligt visa att vi inte accepterar detta.

Föräldraskapsstöd

I kommittémotion 2024/25:1389 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att det ska få märkbara konsekvenser ifall en skriftlig överenskommelse mellan vårdnadshavare om vårdnad, boende och omsorg frångås. Motionärerna anför att de vill se en mer långtgående familjemedling när det gäller vårdnad. Det ska inte gå att bryta den aktuella överenskommelsen utan rättsliga konsekvenser.

I motion 2024/25:197 av Nima Gholam Ali Pour (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utreda omfattningen och konsekvenserna av ofrivilligt faderskap. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram stödmaterial om ofrivilligt faderskap.

I motion 2024/25:1296 av Runar Filper och Angelica Lundberg (båda SD) föreslås ett tillkännagivande om återförening mellan barn och föräldrar som förlorat kontakten efter vårdnadstvister.

Övriga insatser

I motion 2024/25:1495 av Marlène Lund Kopparklint (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att införa en central bedömningsfunktion för sociala ärenden som berör barn och unga. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna att införa säkra rutiner i nuvarande lagar och regelverk för att garantera att socialtjänsten alltid är tillgänglig. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheter och förutsättningar för en lagändring som ger aktören bakom larmnumret 112 rätt att, i akuta situationer som rör barn och unga, kontakta socialtjänsten i andra kommuner om den ansvariga kommunen inte är anträffbar.

I motion 2024/25:2185 av Amalia Rud Stenlöf och Gunilla Carlsson (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheterna att barn och ungdomar även är försäkrade under sin fritid.

Gällande rätt

Lagen om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Enligt 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter ska artiklarna 1–42 i konventionen i originaltexternas lydelse gälla som svensk lag. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2020.

Socialtjänstlagen

Insatser med stöd i socialtjänstlagen ska enligt 1 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Om vårdnadshavarna och i vissa fall barnet inte samtycker till behövliga insatser ska socialnämnden, enligt 1 kap. 3 § SoL, överväga om barnet har behov av vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU.

Av 1 kap. 2 § SoL framgår att barnets bästa ska särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn. Vidare ska vad som är bäst för barnet vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn. Insatser inom socialtjänsten ska enligt 3 kap. 3 § SoL vara av god kvalitet. För att utföra uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Vidare ska kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Enligt 3 kap. 3 a § SoL ska socialnämnden se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet som rör barn och unga.

Av 3 kap. 6 a § SoL följer att socialnämnden får för ett barn som har fyllt 12 men inte 15 år besluta om öppna insatser även utan vårdnadshavarens samtycke, om det är lämpligt och barnet samtycker till det. För ett barn som har fyllt 15 år får nämnden besluta om öppna insatser även utan vårdnadshavarnas samtycke, om det är lämpligt och barnet begär eller samtycker till det.

En socialnämnd ska bl.a. verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. Nämnden ska också med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och unga som har visat tecken till en ogynnsam utveckling. Därutöver ska socialnämnden i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om barnets eller den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet (5 kap. 1 § 1, 3, 7 och 8 SoL).

Socialnämnden ska enligt 5 kap. 1 a § SoL samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa.

Kommunen ska enligt 5 kap. 3 § 1 SoL sörja för

1. att föräldrar kan erbjudas samtal under sakkunnig ledning i syfte att nå enighet i frågor som gäller vårdnad, boende, umgänge och frågor som gäller barnets försörjning (samarbetssamtal), och
2. att föräldrar får hjälp att träffa avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § tredje stycket föräldrabalken.

Kommunen ska även sörja för att familjerådgivning genom kommunens försorg eller annars genom lämplig yrkesmässig rådgivare kan erbjudas dem som begär det. Med familjerådgivning avses en verksamhet som består i samtal med syfte att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer.

Kommunen ska enligt 5 kap. 3 a § SoL även sörja för att föräldrar som inte är överens i frågor om vårdnad, boende eller umgänge kan erbjudas informationssamtal under sakkunnig ledning.

När det gäller inkomna orosanmälningar ska socialnämnden utan dröjsmål inleda en utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan leda till någon åtgärd av nämnden (11 kap. 1 § SoL). Om en sådan anmälan rör barn eller unga ska socialnämnden genast göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd (11 kap. 1 a § SoL).

Det framgår vidare av 14 kap. 1 § SoL att myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i bestämmelsen är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. De är även skyldiga att till socialnämnden lämna alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd. De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet. I 14 kap. 1 c § SoL anges att var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden.

Enligt 14 kap. 3 § SoL ska den som fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller vid Statens institutionsstyrelse (Sis) genast rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör den som får, eller kan komma i fråga för, insatser inom verksamheten.

Lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

Enligt 3–5 §§ lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete syftar bestämmelserna till att säkerställa att kommuner utifrån ett kunskapsbaserat underlag tar ställning till behovet av brottsförebyggande åtgärder och tar visst ansvar för samordningen av det brottsförebyggande arbetet inom kommunen. En lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område ska tas fram. Med lägesbilden som underlag ska

kommunen besluta om en plan för vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att förebygga brott (åtgärdsplan).

Pågående arbete

En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter

Regeringen beslutade i januari 2025 om propositionen En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (prop. 2024/25:89). I propositionen föreslås att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande socialtjänstlagen. Förslagen syftar till att skapa en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst.

I propositionen föreslås bl.a. att det av de övergripande målen för socialtjänsten ska framgå att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig, att kommunens ansvar för planering av insatser ska utvidgas till att omfatta hela socialtjänstens verksamhetsområde och att kommunen särskilt ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser vid planeringen. Propositionen innehåller även förslag om att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet, bl.a. att socialnämnden särskilt ska arbeta för och ta initiativ till att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga. För att socialtjänsten ska kunna nå fler på ett enklare sätt och i ett tidigare skede föreslås även att socialnämnden ska få befogenhet att erbjuda vissa insatser utan individuell behovsprövning. Det föreslås även att socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Därutöver föreslås en uppgiftsskyldighet som innebär att socialnämnden kan begära uppgifter från utförare inom socialtjänsten för bl.a. kvalitetssäkring och uppföljning.

För att stärka barns rättigheter omformuleras vissa bestämmelser i enlighet med Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Propositionen innehåller också förslag och bedömningar som bl.a. medför att orosanmälningar om barn blir sökbara.

Det görs också en övergripande språklig och redaktionell modernisering av socialtjänstlagen för att lagen ska bli mer överskådlig och lättare att tillämpa. Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Propositionen bereds av socialutskottet.

Promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas

I promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30) föreslår en utredare att socialnämnden ska få besluta om insatser i öppna former till barn och unga såväl tidigare som i fler fall än i dag. När ett beslut om att ett barn eller en ung person ska delta i en insats har fattats får socialnämnden också besluta att barnet eller den unge ska följa s.k. särskilda föreskrifter som får avse skolgång,

fritidsaktiviteter, praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, skyldighet att vara nykter och drogfri och skyldighet att under vissa tider uppehålla sig i bostaden eller på annan anvisad plats som kan likställas med bostad. Vidare föreslår utredaren att socialnämnden under vissa förutsättningar ska kunna besluta att vårdnadshavare ska delta i insatser i öppna former trots att de inte samtycker till det. För att säkerställa att socialnämndens beslut om öppenvårdsinsatser till vårdnadshavare följs föreslår även utredaren att socialnämnden ska kunna förena beslut om insatser till vårdnadshavare med vite. Promemorian är ute på remiss med en sista svarsdag den 17 mars 2025.

Ett stärkt föräldraskapsstöd

Länsstyrelserna i län med utsatta områden, särskilt utsatta områden och riskområden som har identifierats av Polismyndigheten, har i regleringsbrev för 2023 fått i uppdrag av regeringen att under 2023–2026 erbjuda stöd till kommuner, regioner och andra relevanta aktörer i att utveckla ett kunskapsbaserat, samordnat och långsiktigt stöd i föräldraskapet till föräldrar. Uppdraget ska bidra till att bekämpa och förebygga kriminalitet bland barn och unga (Fi2021/02746). Länsstyrelserna redovisar att de under det inledande året av uppdragsperioden har initierat samverkan, genomfört kartläggningar och fört dialoger för att kunna bedöma behoven i de områden uppdraget omfattar (S2024/00477). Uppdraget ska delredovisas årligen den 1 mars 2024–2026 samt slutredovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2027.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har under 2023 haft i uppdrag att genomföra handlingsplanen för brottsförebyggande föräldraskapsstöd (S2023/00698). Utvecklingsområden för det fortsatta arbetet är enligt MFoF:s och länsstyrelsernas redovisningar bl.a. utökad målgruppsanpassning utökad samverkan med civil sektor samt utökad samverkan mellan myndigheter och kommuner.

Regeringen ger i regleringsbrevet för 2025 MFoF i uppdrag att under 2025 fortsätta att betala ut och följa upp statsbidrag till kommuner och regioner för förstärkta föräldraskapsstödjande insatser (S2024/02156 [delvis]). Medlen ska bidra till ökad och jämlik tillgång till föräldraskapsstöd i hela landet samt bidra till att förebygga kriminalitet för barn och unga (S2023/02124, S2023/03257). Myndigheten ska senast den 10 april 2026 lämna en skriftlig slutredovisning till Regeringskansliet.

Vidare får MFoF i samma regleringsbrev i uppdrag att 2025–2028 genomföra intensifierade insatser för att åstadkomma ett mer tillgängligt och målgruppsanpassat föräldraskapsstöd till föräldrar som kan förväntas vara i särskilt behov av sådant stöd. Insatserna kan bl.a. utgöras av kunskapsförmedling samt främjande av samverkan och erfarenhetsutbyten mellan relevanta aktörer. MFoF ska även på andra sätt aktivt stödja kommuner och regioner i detta syfte. Under uppdragsperioden ska MFoF årligen följa upp och analysera hur stödet till berörda målgrupper utvecklas. MFoF ska senast den 21 april 2026 och därefter årligen den 21 april t.o.m. 2028 lämna skriftliga

delredovisningar av uppdraget till Regeringskansliet. Myndigheten ska lämna en skriftlig slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet senast den 20 april 2029.

I budgetpropositionen för 2025 avsätter regeringen ytterligare medel under 2025 för att i högre utsträckning tillgängliggöra och målgruppsanpassa föräldraskapsstödet. Därefter beräknas samma belopp avsättas för ändamålet under 2026–2028 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 174).

I december 2024 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2024/25:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2024/25:92).

I augusti 2024 gav regeringen MFoF i uppdrag att lämna förslag på hur föräldraskapsstödet till föräldrar med psykisk ohälsa eller kognitiva svårigheter kan stärkas. Myndigheten ska genomföra en kartläggning av befintliga insatser, analysera hur väl befintligt föräldraskapsstöd svarar mot de specifika målgruppernas behov och lämna förslag på hur stödet kan stärkas. Uppdraget ska delredovisas senast den 29 augusti 2025 och slutredovisas till Regeringskansliet senast den 27 februari 2026 (S2024/01507 [delvis]).

I oktober 2024 gav regeringen MFoF även i uppdrag att följa upp den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd och ta fram ett underlag för en vidareutvecklad strategi. Underlaget ska utgå från aktuell forskning, erfarenheter och lärdomar från de satsningar på föräldraskapsstöd som genomförts sedan den nationella strategin beslutades 2018. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 9 juni 2025 (S2024/01715 [delvis]).

I juni 2024 beslutade regeringen att ge MFoF och Socialstyrelsen i uppdrag att stärka stödet till socialtjänstens arbete med riskbedömningar samt i frågor om vårdnad, boende och umgänge (S2024/01210 [delvis]). Myndigheterna ska senast den 16 juni 2025 redovisa den del av uppdraget som rör att kartlägga standardiserade bedömningsmetoder samt bedöma metodernas användbarhet och tillgänglighet och senast den 9 november 2026 delredovisa uppdragets genomförande. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 15 december 2027.

I budgetpropositionen för 2025 anför regeringen att den satsar ytterligare på att förstärka landets familjerätter. Regeringen föreslår även satsningar för att förstärka den våldsförebyggande familjerådgivningen (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 174).

I december 2024 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2024/25:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2024/25:92).

I februari 2025 gav regeringen MFoF i uppdrag att betala ut och följa upp statsbidrag till 20 kommuner under 2025. Syftet är att genomföra en satsning på förstärkta familjerätter och våldsförebyggande familjerådgivning i områden där utanförskapet är särskilt stort. MFoF ska löpande informera Regeringskansliet om hur arbetet med uppdraget fortskrider och senast den 1 september 2025 lämna en delredovisning av uppdraget och senast den 2 mars 2026 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (S2025/00210[delvis]).

Barnhälsovård och hembesöksprogram

Socialstyrelsen har sedan tidigare regeringens uppdrag att genomföra en pilotverksamhet för barnhälsovård för att stärka förutsättningarna för en god och jämlik hälsa bland barn (S2019/00910). Syftet med pilotverksamheten är att ta fram en metod för genomförandet av utökade hembesöksprogram som är baserad på evidens eller beprövad erfarenhet, och ska särskilt främja en god psykiska hälsa hos barn. Pilotverksamheterna påbörjades 2020 och pågick t.o.m. 2023. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juni 2026.

I maj 2023 beslutade regeringen att ge Socialstyrelsen i uppdrag att stödja och stimulera barnhälsovårdens arbete med bl.a. utökade hembesöksprogram bland yngre barn bosatta och folkbokförda i Sverige (S2023/01608 [delvis]).

Socialstyrelsen ska senast den 31 mars 2024 och den 31 maj 2024, senast den 31 maj 2025 och den 31 maj 2026, lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet. Socialstyrelsen ska senast den 31 maj 2027 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Stöd för inrättande och vidareutveckling av familjecentraler

I regleringsbrevet för 2024 fick Socialstyrelsen i uppdrag av regeringen att ge stöd till kommuner och regioner i arbetet med att inrätta och organisera familjecentraler samt skapa goda förutsättningar för den samverkan som bedrivs vid familjecentraler (S2024/01775). Socialstyrelsen ska särskilt bidra till stöd i områden där utanförskapet är stort och där förtjänsterna av det förebyggande, hälsofrämjande och tillitsskapande arbete som görs vid familjecentraler är angelägna. Socialstyrelsen ska även bidra med kunskapsstöd för att förebygga och öka upptäckten av våld samt stödja ett jämställt föräldraskap. Socialstyrelsen ska senast den 14 mars 2025 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet och en slutredovisning senast den 14 mars 2026.

Skolsociala team

Regeringen införde 2023 ett statsbidrag till skolhuvudmän för personalkostnader i skolsociala team. Syftet med satsningen är att öka elevers närvaro i skolan, skapa en lugn och trygg skolmiljö och förbättra samverkan mellan skola och socialtjänst. Ett skolsocialt team är en grupp med personal från skolan och socialtjänsten som samverkar för trygghet och studiero och för att öka elevernas närvaro i skolan. Skolsociala team ger socialtjänsten förutsättningar att i ett tidigt skede arbeta tillitsskapande och förebyggande.

Av budgetpropositionen för 2025 framgår att regeringen förstärker och förlänger statsbidraget för 2025. Regeringen avser även att förlänga statsbidraget för 2026 och 2027 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 175).

I december 2024 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2024/25:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2024/25:92).

Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen

I november 2024 överlämnade regeringen propositionen Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen (prop. 2024/25:65) till riksdagen. I propositionen föreslår regeringen att det ska införas en ny lag som ger ett antal statliga myndigheter samt kommuner, regioner och skolor en skyldighet att både på begäran och på eget initiativ lämna uppgifter till Polismyndigheten och övriga brottsbekämpande myndigheter. Vidare föreslår regeringen också ändringar i bl.a. offentlighets- och sekretesslagen som innebär en utökad möjlighet för socialtjänsten och hälso- och sjukvården att lämna uppgifter till brottsbekämpningen. Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2025.

Propositionen bereds i justitieutskottet. Socialutskottet har yttrat sig över propositionen och följdmotionerna till propositionen i de delar som berör socialutskottets beredningsområde. Utifrån de utgångspunkter som socialutskottet har att beakta ansåg utskottet att justitieutskottet bör tillstyrka propositionen och avstyrka motionsyrkandena (2024/25:SoU5y). Justitieutskottet ställde sig bakom regeringens lagförslag (bet. 2024/25:JuU9).

Förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter

I oktober 2023 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå förbättrade möjligheter att utbyta information om enskilda inom och mellan myndigheter och andra organ som enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, jämföras med myndigheter. Uppdraget delredovisades den 2 september 2024 genom delbetänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63). Uppdraget ska slutredovisas den 28 april 2025 (dir. 2023:146 och dir. 2024:87). I delbetänkandet föreslås en ny generell sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör utlämnande av annars sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska sekretess till skydd för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden inte hindra att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa angivna syften, bl.a. för att utreda brott eller för att motverka brottslig verksamhet.

Delbetänkandet bereds i Regeringskansliet.

Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov

I december 2024 lämnade Skolsäkerhetsutredningen (U 2022:04) sitt slutbetänkande Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87). Enligt regeringen är det angeläget att möjligheterna för skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter att utbyta uppgifter om barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt är tillräckliga för att de ska få det stöd och den hjälp de behöver och har rätt till, i rätt tid. Enligt regeringen ska utgångspunkten vara att uppgifter ska kunna

utbytas i brottsförebyggande syfte. I betänkandet redovisas bl.a. uppdragen att kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte och att föreslå författningsändringar som medför att sådana uppgifter kan utbytas (dir. 2023:120). Ett annat uppdrag har varit att kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skolor i brottsförebyggande syfte och att vid behov lämna förslag som medför att sådana uppgifter kan utbytas (dir. 2024:7).

Betänkandet är ute på remiss med en sista svarsdag den 25 april 2025.

Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn

I promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15) redovisas ett uppdrag om ökade möjligheter att inhämta och utbyta uppgifter inom socialtjänsten för att förebygga brott och stärka skyddet för barn. I promemorian lämnas förslag om att fler myndigheter och aktörer ska omfattas av den lagstadgade anmälnings-skyldigheten vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa och att den som ska få återkoppling efter en anmälan om oro för barn ska få det skriftligen och inom viss tid. Vidare föreslås bl.a. utökade möjligheter till informations-delning mellan socialtjänster i brottsförebyggande syfte.

Promemorian bereds i Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2025 föreslår regeringen att medel avsätts för genomförandet av förslagen i promemorian (utg. omr. 25) under 2025, och därefter avsätts årligen medel för nämnda ändamål (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 174).

Delegationen för brottsförebyggande åtgärder inom socialtjänstens område

På socialtjänstministerns uppdrag har det vid Socialdepartementet inrättats en delegation för brottsförebyggande åtgärder inom socialtjänstens område. Delegationen har i uppdrag att utreda vissa brottsförebyggande frågor som faller under socialtjänstens ansvar med målet att förhindra att unga dras in i kriminalitet (S2023/02342). I delegationens uppgift ingår bl.a. att lämna förslag på s.k. förstärkningsteam. Förstärkningsteamerna ska ge stöd till socialtjänstens organisation med fokus på verksamhet för barn och unga på platser där kriminalitet och våld eskalerat eller där socialtjänsten är hårt ansträngd. Delegationen ska senast den 1 juni 2025 lämna en skriftlig redovisning till Regeringskansliet om förstärkningsteam.

Delegationen ska också utreda hur samverkan mellan socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatrien kan stärkas i brottsförebyggande syfte (S2024/01389). Bakgrunden är att forskning och rapporter visar att utsatthet för våld och psykisk ohälsa bland barn och unga är riskfaktorer för att hamna i kriminalitet. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2025.

Delegationen ska även senast den 15 december 2025 lämna in en skriftlig slutredovisning av delegationens samlade arbete. Slutredovisningen ska innehålla en sammanställning av delegationens observationer och rekommendationer inom ramen för socialtjänstens brottsförebyggande arbete.

Socialpreventiv strategi mot organiserad brottslighet

I mars 2024 presenterade regeringen Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet (skr. 2023/24:68). Skrivelsen har en bred socialpreventiv ansats med ett särskilt fokus på att bryta rekryteringen och socialiseringen in i kriminella nätverk, att förebygga att barn och unga involveras i kriminalitet samt att få individer som begår brott att lämna kriminaliteten bakom sig. I skrivelsen beskrivs bl.a. angelägna åtgärdsområden inom det breda brottsförebyggande arbetet samt i arbetet med riskgrupper och individer som redan är involverade i kriminalitet.

Skrivelsen bereddes i justitieutskottet som föreslog att skrivelsen skulle läggas till handlingarna (bet. 2023/24:JuU31). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2023/24:258).

En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga

I maj 2024 tog regeringen emot betänkandet En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30). Utredaren lämnar förslag på en reform med statligt huvudmannaskap, inspirerad av den modell med ungdomskriminalitetsnämnder som finns i Danmark. Utredningen föreslår bl.a. att en ny nationell statlig myndighet inrättas, Myndigheten mot ungdomskriminalitet (MUK) med regionala beslutsorgan. Uppgiften för beslutsorganen är att besluta om individuella brottsförebyggande åtgärder till barn och unga i målgruppen. Polismyndigheten ska ansvara för att identifiera och hänvisa ärenden till MUK. Enligt utredningens förslag är Kriminalvården eller MUK tänkbara som ansvarig huvudman för att följa upp och kontrollera att de brottsförebyggande åtgärderna genomförs.

Förslagen innebär också flera nya åtaganden för kommunerna. Inför ett beslut i MUK ska ett yttrande begäras in från socialnämnden. Yttrandet ska innehålla en bedömning av risken för att barnet eller den unge kommer att begå brott av allvarligt slag och förslag på lämpliga brottsförebyggande åtgärder för barnet eller den unge. Socialnämnden ska utse en särskild handläggare för barnet eller den unge och socialnämnden ska också ansvara för att verkställa de insatser som MUK beslutar om.

För att genomförandet ska bli så effektivt som möjligt föreslår utredningen att regeringen utser en särskild utredare som ska förbereda och genomföra reformen samt komplettera utredningens förslag i nödvändiga delar.

Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Riksrevisionens rapport om statens insatser för barn som misstänks för grova brott

I maj 2024 presenterade Riksrevisionen sin granskningsrapport Otillräckliga insatser när barn misstänks för grova brott (RiR 2024:9). I rapporten konstaterar Riksrevisionen bl.a. att statens samlade insatser för att bryta barns grova kriminalitet inte är fullt ut effektiva. Riksrevisionen konstaterar också att staten behöver ta ett större ansvar för att se till att alla delar av systemet fungerar och att aktörerna i det har de förutsättningar som de behöver. Det handlar om att se till att lagstiftning och påföljder är anpassade för att hantera både grövre och annan kriminalitet bland barn, att sociala och rättsliga insatser samspelar och att det finns kvalitetssäkrade sociala insatser att sätta in.

I skrivelsen Riksrevisionens rapport om statens insatser för barn som misstänks för grova brott (skr. 2024/25:54) har regeringen bl.a. redogjort för det arbete som pågår för att bryta barns och ungas kriminella beteende.

Skrivelsen bereds i justitieutskottet.

Uppdrag att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott

I december 2024 lämnade Polismyndigheten, Brottsförebyggande rådet (Brå), Kriminalvården, länsstyrelserna, Socialstyrelsen, Sis, Statens skolverk och Åklagarmyndigheten sin slutredovisning av resultatet av etableringen av samverkansstrukturen. Regeringsuppdraget innebar att en samverkansstruktur skulle inrättas på nationell, regional och lokal nivå i syfte att förstärka och effektivisera arbetet med att motverka att barn och unga hamnar i grov kriminalitet genom konkreta åtgärder och insatser (Ju2023/02529). Strukturen fick namnet Barn och unga i organiserad brottslighet, förkortad Bob. Av redovisningen framgår bl.a. att de befintliga sekretessbrytande bestämmelserna och uppgiftsskyldigheterna medför vissa utmaningar för myndigheterna inom Bob-uppdraget att effektivt kunna samverka med varandra på lokal nivå. För att samverkande myndigheter ska kunna utbyta information om enskilda krävs vidare att respektive myndighet har förutsättningar att behandla personuppgifter i brottsförebyggande syfte. Myndigheterna har i och med etablerandet av Bob-strukturen tagit steg framåt i arbetet för att motverka att barn och unga socialiseras in och rekryteras till den organiserade brottsligheten.

Rapporten bereds i Regeringskansliet.

Uppdrag om risker för kriminalitet och skydd mot att dras in i kriminalitet

I regleringsbrevet för 2024 fick Barnombudsmannen i uppdrag av regeringen att kartlägga och beskriva barns och ungas erfarenheter av olika former av våld under uppväxten genom t.ex. intervjuer (S2024/01208). Syftet ska vara att belysa eventuella samband mellan barns och ungas uppväxt- och levnadsförhållanden och risk för att involveras och utnyttjas i kriminalitet. Även

sambandet mellan uppväxtvillkor och risken att fortsätta utsättas för våld eller själv utöva våld ska beaktas. I uppdraget ingår att sammanställa befintlig kunskap på området. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2025 och den 2 mars 2026 (S2024/02156 [delvis]).

Vidare fick Barnombudsmannen i nämnda regleringsbrev i uppdrag att fortsätta föra en kontinuerlig dialog med berörda myndigheter om hur barn kan skyddas från att utnyttjas i kriminella aktiviteter. Myndigheten ska erbjuda stöd när det gäller metoder och arbetsformer för hur barn och unga kan göras delaktiga och komma till tals inom ramen för det brottsförebyggande arbetet. Ett genusperspektiv ska genomgående tillämpas i uppdraget. I uppdraget ingår att bidra till ökad kunskap, i synnerhet om könsskillnader inom området. Myndigheten ska särskilt inhämta flickors åsikter och erfarenheter om hur de kan skyddas från att påverkas och utnyttjas i kriminella aktiviteter och ta del av internationella och nationella erfarenheter av att förebygga att flickor rekryteras och utnyttjas av kriminella nätverk (S2023/02468). Redovisning av uppdraget ska lämnas senast den 1 mars 2025 till Regeringskansliet.

Flickor och kvinnor i kriminella miljöer

I regleringsbrevet för 2024 gav regeringen Brå i uppdrag att studera vilka brott och sysslor som tenderar att utföras av kvinnor och flickor som är delaktiga i kriminella nätverk och undersöka vilka överväganden, strukturer och normer som ligger till grund för könsskillnaderna (Ju2024/01948). Studien ska också synliggöra vad som karaktäriserar de involverade kvinnorna och flickorna och belysa deras situation i de kriminella miljöerna. Kvinnors och flickors utsatthet för och delaktighet i våld i kriminella miljöer, dvs. både som brottsoffer och gärningspersoner, ska särskilt belysas. I uppdraget ingår att Brå ska föra fram uppslag och rekommendationer om hur flickors och kvinnors involvering i kriminella miljöer kan motverkas. Uppdraget ska redovisas senast den 23 oktober 2025.

Uppdrag om ökat fokus på barn och unga samt andra utvecklingsbehov i arbetet med stöd till avhoppare

I oktober 2024 gav regeringen Polismyndigheten, Kriminalvården, Sis och Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla arbetet med stöd till unga avhoppare. I uppdraget ingår att anpassa kunskaps- och metodstöd till arbetet med barn och unga. Kunskaps- och metodstöd ska även anpassas till de särskilda omständigheter som kan finnas när flickor och kvinnor är involverade i organiserad brottslighet och behöver stöd för att kunna lämna denna (Ju2022/02956 [delvis], Ju2023/02498 [delvis] Ju2024/00195 [delvis]). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2025.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om insatser för barn och unga

Motionsyrkanden om insatser för barn och unga behandlades senast i betänkande 2023/24:SoU18 Barn och unga inom socialtjänsten. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2023/24:91).

Tillkännagivande om tidigare tillkännagivanden om den sociala barn- och ungdomsvården

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU18 Socialtjänstfrågor – barn och unga ett tillkännagivande till regeringen om tidigare tillkännagivanden. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 23 f., 1 res. S, V, MP):

Utskottet anser att det är viktigt att kontinuerligt verka för att utsatta barn och unga ska få en bättre och tryggare tillvaro. Som ett led i detta har utskottet och riksdagen beslutat om 27 tillkännagivanden under riksmötet 2020/21 som rör utsatta barn och unga på olika sätt (se uppräkningsen under Tidigare riksdagsbehandling i avsnittet ovan). Enligt utskottets mening har regeringen inte i tillräcklig grad vidtagit åtgärder i enlighet med tillkännagivandena. Utskottet vill därför påminna regeringen om vikten av att snarast vidta dessa åtgärder och genomföra tillkännagivandena. Situationen inom den sociala barn- och ungdomsvården kräver insatser i närtid. Riksdagen bör ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkännage detta för regeringen. Därmed bör riksdagen bifalla motion [...]

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:320).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2023/24:75:

Regeringen har påbörjat åtgärder för att svara upp mot de 27 tillkännagivanden som avses i denna punkt. Vidtagna åtgärder redovisas under respektive punkt i de ursprungliga tillkännagivandena. Resultatet av det arbetet behöver inväntas. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att det i propositionen till en ny socialtjänstlag (prop. 2024/25:89) föreslås bl.a. att det av de övergripande målen för socialtjänsten ska framgå att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig samt att kommunen särskilt ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser vid planeringen.

När det gäller förebyggande insatser noterar utskottet uppdragen till Socialstyrelsen om barnhälsovård, hembesöksprogram och stöd för inrättande och vidareutveckling av familjecentraler. Utskottet noterar även uppdragen till MFOF om ett mer tillgängligt och målgruppsanpassat föräldraskapsstöd och stärkt föräldraskapsstöd till föräldrar med psykisk ohälsa eller kognitiva svårigheter. Därutöver uppmärksammar utskottet att i promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30), som bereds i Regeringskansliet, föreslås insatser i öppna former till barn och unga. I en sådan insats kan det ingå särskilda föreskrifter

om t.ex. skolgång som barnet eller den unge ska följa. I promemorian föreslås också insatser i öppna former för vårdnadshavare även om de inte samtycker till det. När det gäller samarbetet mellan socialtjänsten och skolan noterar utskottet regeringens fortsatta satsning på skolsociala team. I detta sammanhang uppmärksammar utskottet propositionen om ökat informationsflöde till brottsbekämpningen (prop. 2024/25:65). Justitieutskottet har ställt sig bakom lagförslagen som föreslås träda i kraft den 1 april 2025 (bet. 2024/25:JuU9). Vidare uppmärksammar utskottet betänkandena om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (SOU 2024:63) och ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter (SOU 2024:87). Båda betänkandena bereds i Regeringskansliet. Till detta vill utskottet nämna promemorian om fler verktyg i socialtjänstens arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15) som bereds i Regeringskansliet. I promemorian föreslås bl.a. utökade möjligheter att dela information mellan socialtjänster i brottsförebyggande syfte. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen behöver ta några initiativ. Motionerna 2024/25:3022 (S) yrkande 99 och 2024/25:3161 (C) yrkande 62 bör avslås.

I fråga om brottsförebyggande insatser konstaterar utskottet att kommuner utifrån ett kunskapsbaserat underlag ska ta ställning till behovet av brottsförebyggande åtgärder och ta ett visst ansvar för samordningen av det brottsförebyggande arbetet inom kommunen. Utskottet noterar Riksrevisionens granskning (RiR 2024:9) och att regeringen har påbörjat ett omfattande arbete med åtgärder på statlig, regional och lokal nivå för att bryta barns och ungas kriminella beteende samt att pågående och planerade åtgärder bedöms ligga i linje med Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer (skr. 2024/25:54). Utskottet ser i detta sammanhang positivt på att det i den tidigare nämnda propositionen om en ny socialtjänstlag föreslås att det ska tydliggöras att socialnämnden särskilt ska arbeta för och ta initiativ till att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga (prop. 2024/25:89 s. 431 f.). Därutöver uppmärksammar utskottet att betänkandet om en statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30) bereds i Regeringskansliet liksom rapporten av uppdraget med att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott. Vidare uppmärksammar utskottet att regeringen har inrättat en delegation för brottsförebyggande åtgärder inom socialtjänstens område som bl.a. ska lämna förslag på s.k. förstärkningsteam och utreda hur samverkan mellan socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri kan stärkas i brottsförebyggande syfte. Därtill noterar utskottet regeringens uppdrag till länsstyrelserna som ska bidra till att bekämpa och förebygga kriminalitet bland barn och unga samt olika uppdrag till MFOF om föräldraskapsstöd och uppdraget att fortsätta att betala ut och följa upp statsbidrag till kommuner och regioner för förstärkta föräldraskapsstödjande insatser. Vidare uppmärksammar utskottet uppdraget om hur barn kan skyddas från att utnyttjas i kriminella aktiviteter där bl.a. flickors situation ska belysas

och uppdraget att studera vilka brott som tenderar att utföras av flickor och kvinnor som är delaktiga i kriminella nätverk samt uppdraget att utveckla arbetet med stöd till unga avhoppare. I detta sammanhang uppmärksammar utskottet de tidigare nämnda arbetena om förbättrade möjligheter till informationsutbyte i ett brottsförebyggande arbete (prop. 2024/25:65, SOU 2024:63, SOU 2024:87 och Ds 2023:15). Med hänsyn till det omfattande arbete som pågår anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2024/25:1021 (C), 2024/25:3022 (S) yrkandena 95, 97 och 103 samt 2024/25:3111 (S) yrkandena 38 och 46. Motionerna bör därför avslås.

När det gäller föräldraskapsstöd noterar utskottet att regeringen gett MföF och Socialstyrelsen i uppdrag att stärka stödet till socialtjänstens arbete med riskbedömningar samt frågor om vårdnad, boende och umgänge. Utskottet noterar också att regeringen satsar på att förstärka landets familjerätter och även att förstärka familjerådgivningen. Med beaktande av detta är utskottet inte berett att föreslå några initiativ med anledning av motionerna 2024/25:197 (SD) yrkandena 1 och 2, 2024/25:1296 (SD) och 2024/25:1389 (SD) yrkande 17. Motionerna bör avslås.

I fråga om övriga insatser anser utskottet att riksdagen inte behöver ta några initiativ. Motionerna 2024/25:1495 (M) yrkandena 1–3 och 2024/25:2185 (S) bör därmed avslås.

Placeringsformer för barn och unga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om familjehem, hem för vård eller boende (HVB), särskilda ungdomshem, stöd vid skolgång, uppföljning och stöd efter placeringen och förbättrad samhällsvård och nya placeringsformer.

Jämför reservation 6 (S), 7 (MP), 8 (S), 9 (MP), 10 (S, C), 11 (SD), 12 (SD), 13 (SD), 14 (V, MP), 15 (S, MP) och 16 (V).

Motionerna

Familjehem

I kommittémotion 2024/25:2626 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att utredningen ska undersöka hur stödet till familjehemmen kan systematiseras och resurssättas i syfte att skapa tryggare anknytning för de placerade barnen och stärka familjehemsföräldrarnas förmåga. Motionärerna anför att resurser behöver skjutas till för att familjehemmen ska få det stöd de behöver. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att utredningen ska beräkna de samhällsekonomiska konsekvenserna av

brusten anknytning och sammanbrott i placeringar för barn samt de samhälls-ekonomiska vinsterna i en kraftig satsning på en tryggare uppväxt för dessa barn.

I motion 2024/25:851 av Anna-Belle Strömberg och Peter Hedberg (båda S) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att vidta åtgärder för att utöka antalet familjehemsplatser. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att ge familjehemsföräldrar förutsättningar att vara hemma när de tar emot ett barn i hemmet.

I motion 2024/25:1110 av Marléne Lund Kopparklint (M) föreslås ett tillkännagivande om att överväga att utreda om barnets rättigheter alltid sätts i främsta rummet vid familjehemsplaceringar och att lagstiftningen bör ses över för att säkerställa detta.

Hem för vård eller boende (HVB)

I kommittémotion 2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 105 föreslås ett tillkännagivande om att det offentliga bör överta all vård av ungdomskriminella på HVB. Motionärerna anför att samhället behöver ta ansvar för vården på HVB. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 47.

I kommittémotion 2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 106 föreslås ett tillkännagivande om ökade befogenheter för personal på HVB. Motionärerna anför att det t.ex. kan vara att genomföra kroppsvisitationer, genomsöka rum samt besluta om drogtest och restriktioner. Det är befogenheter som inte kan anförtros privata företag.

I motion 2024/25:2395 av Caroline Högström (M) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att överväga att se över möjligheten att utreda att personal som jobbar på HVB omfattas av mer heltäckande registerutdrag med krav om förnyelse.

Särskilda ungdomshem

I kommittémotion 2024/25:1361 av Mona Olin m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda om Sis är en lämplig myndighet för att möta ungdomar med ett tyngre vårdbehov och gruppen unga med allvarliga psykosociala och psykiska tillstånd.

I kommittémotion 2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 33 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen under den tid Sis består som myndighet årligen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av myndighetens arbete.

I motion 2024/25:2059 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att Sis verksamhet bör omarbetas från grunden och att det bör tillsättas resurser för personal och lokaler för de statliga ungdomshemmen.

Stöd vid skolgång

I kommittémotion 2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att fler placerade barn ska klara skolan. Motionärerna anför att barn som placeras i samhällets vård ska få det stöd och den hjälp som krävs för att klara skolan och få goda förutsättningar inför vuxenlivet.

Uppföljning och stöd efter placeringen

I kommittémotion 2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om nationell uppföljning av antalet barn som placeras i ett och samma familjehem. Motionärerna anför att risken finns att socialtjänsten inte förmår att säkerställa att placeringen är lämplig för barnet.

I kommittémotion 2024/25:1905 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 24 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över vilka konsekvenser LVU får för de unga som berörs och vid behov föreslå relevanta lagändringar.

I motion 2024/25:1140 av Marléne Lund Kopparklint (M) föreslås ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för att barn som farit illa i samband med utredningar och placeringar kan få möjlighet till stöd och ersättning.

Förbättrad samhällsvård och nya placeringsformer

I kommittémotion 2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 104 föreslås ett tillkännagivande om förbättrad samhällsvård för unga och genomförandet av förslagen i utredningsbetänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66). Motionärerna anför att det är angeläget att förslagen skyndsamt genomförs.

I kommittémotion 2024/25:1905 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om nya placeringsformer för barn och unga med beroende och psykisk ohälsa.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

En socialnämnd ska enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna ska tas emot i ett familjehem, hem för vård eller boende, eller stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år.

Varje kommun ansvarar enligt 6 kap. 2 § SoL för att det finns tillgång till familjehem, hem för vård eller boende, stödboenden och skyddade boenden. Av 6 kap. 3 § SoL framgår att behovet av sådana hem som avses i 12 § LVU, samt 22 och 23 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

förkortad LVM, ska tillgodose av staten. Sis leder verksamheten vid hemmen. Bestämmelser om tillsyn m.m. över verksamheten vid hemmen finns i 13 kap.

Socialnämnden ska enligt 6 kap. 6 b § SoL i samband med beslut om placering i ett familjehem ingå avtal med dem som nämnden avser att anlita som familjehem. Nämndens och familjehemmets åtaganden som avser barnets behov av stöd och skydd under placeringen ska framgå av avtalet. Det är socialnämnden som enligt 6 kap. 6 c § SoL ska tillhandahålla den utbildning som behövs för dem som nämnden avser att anlita för vård av barn i familjehem eller jourhem. Vidare ska socialnämnden enligt 6 kap. 7 a § SoL i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende lämna dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

Av 6 kap. 1 § andra stycket SoL framgår att socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård. Enligt 6 kap. 7 § SoL ska socialnämnden i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende medverka till att de får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden, verka för att de får lämplig utbildning, verka för att de får den hälso- och sjukvård som de behöver, och lämna vårdnadshavarna och föräldrarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver. Socialnämnden ska enligt 6 kap. 7 b § SoL noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende.

Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) utövar tillsyn enligt 13 kap. 1 § SoL över socialtjänsten och verksamheten vid särskilda ungdomshem och LVM-hem. Tillsynen avser även verksamheter som driver exempelvis hem för vård och boende eller stödboenden. Vid tillsyn som rör barns förhållanden får barnet höras om det kan antas att barnet inte tar skada av samtalet. Barnet får enligt 13 kap. 4 § SoL höras utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande.

Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

Av 1 § LVU framgår att insatser inom socialtjänsten för barn och ungdom ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i SoL. Insatserna ska präglas av respekt för den unges människovärde och integritet.

Den som är under 18 år ska dock beredas vård enligt denna lag, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv.

Vård ska beslutas enligt 2 § LVU om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller

utveckling skadas. Vård ska också beslutas enligt 3 § LVU om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

Socialtjänstförordningen

I socialtjänstförordningen (2001:937), förkortad SoF, finns kompletterande föreskrifter till SoL, LVU och LVM.

Av 3 kap. 6 § SoF framgår bl.a. att hem som avses i 12 § LVU ska ha tillgång till läkare. En sådan läkare bör ha specialistkompetens inom barn- och ungdomspsykiatri eller allmän psykiatri. Dessutom bör hemmen ha tillgång till psykologisk expertis.

Ivo utövar tillsyn över hem för vård eller boende och stödboenden. Tillsynen ska enligt 3 kap. 19 § SoF omfatta regelbundna inspektioner. Inspektionerna ska göras minst en gång per år. I anslutning till en inspektion ska Ivo samtala med de barn och unga som samtycker till det.

Av 7 kap. 1 § SoF framgår att socialnämnden ska föra en förteckning över de barn som enligt nämndens beslut vistas i familjehem eller efter nämndens medgivande i något annat enskilt hem. Socialnämnden ska senast den 31 januari varje år ge in en kopia av förteckningen till Ivo.

Pågående arbete

Åtgärder och stärkt arbete mot välfärdsbrottslighet

I budgetpropositionen för 2025 anför regeringen att oseriösa eller kriminella aktörer förekommer inom allt fler branscher inom välfärdssektorn. I den kommunala sektorn kan det handla om personlig assistans, HVB och hemtjänst.

I syfte att motverka välfärdsbrottslighet föreslår regeringen att avgiften för att ansöka om nytt tillstånd att bedriva tillståndspliktig verksamhet enligt SoL eller lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, höjs. Förslaget bedöms ha en avskräckande effekt på oseriösa eller kriminella aktörer inom omsorgen, samtidigt som principen om full kostnadstäckning kan uppnås i enlighet med avgiftsförordningen (1992:191). Samtidigt föreslår regeringen att Ivos förutsättningar att bedriva arbetet mot välfärdsbrottslighet stärks ytterligare genom att myndighetens anslag höjs från 2025. Vidare avser regeringen att gå vidare med förslag i betänkandet En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25). (Se prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 170, bet. 2024/25:SoU1, rskr. 2024/25:92.)

Utredningen om en mer effektiv tillsyn över socialtjänsten har sett över möjligheterna att förbättra förutsättningarna för Ivo att utöva tillsyn och ha möjlighet att ingripa när tillsynen visar på brister inom socialtjänsten eller verksamheten enligt LSS.

Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Nya åtgärder för att hantera platsbristen inom barn- och ungdomsvården

I december 2024 meddelade regeringen att det finns stora problem i vårdkedjan för den sociala barn- och ungdomsvården (regeringen.se). Platsbrist och stängningar av HVB som drivits av kriminella har gjort situationen än mer allvarlig. Därför vidtar regeringen ett antal åtgärder i syfte att stödja kommunerna i arbetet med att hitta vårdplatser som möter barns och ungas behov. Inriktningen är att främja kommunernas samverkan för att underlätta arbetet när barn och unga placeras utanför det egna hemmet.

I januari 2025 meddelade regeringen att en tillfällig överenskommelse har ingåtts med Sveriges Kommuner och Regioner med anledning av platsbristen i barn- och ungdomsvården (regeringen.se). Genom överenskommelsen som sträcker sig över två år ska kommunerna få stöd att hitta vårdplatser som svarar mot barns och ungas behov. Bland annat ska kommunerna ges stöd i arbetet med att starta nya HVB-verksamheter.

Nationell samordnare för fler kvalitativa vårdplatser inom den sociala barn- och ungdomsvården

I december 2023 beslutade regeringen att tillsätta en nationell samordnare för fler kvalitativa vårdplatser inom den sociala barn- och ungdomsvården (S 2023:G). Den nationella samordnaren ska lämna förslag på hur det kan skapas fler platser i familjehem, HVB, stödboende och i Sis särskilda ungdomshem. I samordnarens uppdrag ingår att ge kommuner och Sis stöd i deras arbete för att säkerställa kvaliteten i vården av barn och unga. Syftet är att tillförsäkra att barn och unga placeras i vårdformer som svarar mot barnets eller den unges behov. Samordnaren ska även, genom ett utåtriktat arbetssätt, bidra till att kvaliteten i vården av barn och unga säkerställs i hela vårdkedjan. I samordnarens uppdrag ingår att särskilt beakta gruppen unga som valt att lämna den organiserade brottsligheten. En delredovisning lämnades in till regeringen i november 2024. I delredovisningen presenterades en kartläggning av hur socialtjänsten ser på behoven när det gäller vårdplatser. Delredovisningen kommer att utgöra underlag för det fortsatta arbetet i uppdraget som ska slutredovisas senast den 31 december 2025.

Uppdrag att förbättra förutsättningarna för fler placeringar i förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer

I april 2023 beslutade regeringen att ge Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) i uppdrag att öka kunskapen om förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer samt att förbättra förutsättningarna för fler placeringar i förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer. Myndigheterna ska bl.a. vid behov hämta in kunskap och erfarenheter från berörda myndigheter, kommuner, civilsamhällesorganisationer och Sveriges Kommuner och Regioner samt genomgående ta hänsyn till barnrättsperspektivet (S2023/01363). Myndigheterna ska senast den 29 februari 2024

och den 25 februari 2025 gemensamt delredovisa uppdraget samt gemensamt slutredovisa uppdraget senast den 31 mars 2026.

Utredningen om stärkt trygghet och säkerhet för barn och unga i hem för vård eller boende

I februari 2024 beslutade regeringen att ge en utredare i uppdrag att utreda en ökad differentiering av vården vid HVB samt införandet av vissa särskilda befogenheter vid HVB för barn och unga (S 2024:03). Syftet är att säkerställa en trygg och säker vårdmiljö vid HVB och därigenom stärka HVB som en del av vårdkedjan.

Utredaren ska bl.a.

- analysera hur en ökad differentiering av vården vid HVB kan göras för att bättra tillgodose barns och ungas individuella vårdbehov och rättigheter
- analysera behovet av och förutsättningarna för att införa särskilda befogenheter vid HVB, bl.a. när det gäller begränsning av vistelse utanför HVB, begränsning av elektronisk kommunikation, urinprovskontroll, rumsvisitation samt omhändertagande av otillåtna föremål vid HVB för att säkerställa en trygg och säker vårdmiljö för barn och unga
- utifrån analysen i fråga om ökad differentiering av vården vid HVB, ta ställning till vilka HVB, oavsett driftsform, som bör ha tillgång till särskilda befogenheter
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget skulle ha redovisats senast den 9 maj 2025, men utredningstiden har förlängts. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 1 september 2025 (dir. 2024:18 och dir. 2024:81).

Uppdrag att stärka tillsynen av stödboende och HVB som tar emot barn och unga

I oktober 2024 beslutade regeringen att ge Ivo i uppdrag att stärka tillsynen av stödboenden och HVB som tar emot barn och unga. Ivo ska, inom befintligt uppdrag och befintliga verktyg, vidta åtgärder för att förstärka tillsynen (S2024/01643). Ivo ska

- redovisa hur myndighetens ägar- och ledningsprövning kan utökas och regelbundet genomföras i tillsynen. Myndigheten ska även genomföra tillsyn under 2025.
- tillsammans med Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten vidta åtgärder för att effektivisera befintligt samarbete för en stärkt tillsyn av stödboenden och HVB för barn och unga. Myndigheten ska även föreslå hur det myndighetsgemensamma arbetet ytterligare kan förstärkas.
- tillsammans med Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten föreslå hur och i vilken omfattning återkommande rapportering ska göras när det

gäller lägesbilden över välfärdsbrottsligheten, förekomsten av oseriösa aktörer och inflytandet från kriminella inom dessa verksamheter.

- hämta synpunkter från och samtala med kommuner och Sveriges Kommuner och Regioner om hur välfärdsbrottslighet inom stödboenden och HVB för barn och unga kan motverkas genom samverkan.

Ivo ska löpande informera Regeringskansliet om hur arbetet fortskrider och senast den 31 januari 2025 redovisa om uppdraget om myndighetens ägar- och ledningsprövning regelbundet kan genomföras inom tillsynen. Ivo ska senast den 26 september 2025 lämna ytterligare en delredovisning och senast den 27 februari 2026 slutredovisa till Regeringskansliet (S2024/01643).

Utredning om stärkt barnrättsperspektiv i LVU och en översyn av grunderna för vård

I november 2023 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder i syfte att stärka barnrättsperspektivet vid vård enligt LVU. I uppdraget ingår att se över grunderna för vård enligt LVU samt lämna förslag för att stärka skyddet och rättssäkerheten i samband med umgängessituationer och vårdens upphörande. I uppdraget ingår också att se över förbättringar av möjligheterna att besluta om och verkställa omhändertaganden samt att se över behovet av ökad sakkunskap i ärenden och mål enligt LVU. Utredaren ska bl.a.

- analysera och ta ställning till om rekvisitet annat socialt nedbrytande beteende ska ändras för att inkludera fler beteenden eller om det ska införas fler rekvisit för att tydligare skilja mellan riskbeteenden av olika karaktär
- analysera och ta ställning till behovet av att utöka möjligheterna att omhänderta barn och unga som växer upp i hem med hedersrelaterat förtryck eller hem med en nära koppling till organiserad brottslighet eller annan allvarlig kriminalitet och oavsett ställningstagande lämna förslag i denna fråga
- analysera och ta ställning till behovet av ökad sakkunskap i ärenden och mål om vård enligt LVU
- analysera förutsättningarna för obligatoriska drogtester för vårdnadshavare och föräldrar vid umgänge och vårdens upphörande och oavsett ställningstagande lämna förslag på en sådan reglering
- bedöma om fler åtgärder behövs för att förbättra socialnämndens förutsättningar att göra bedömningar som säkerställer barns trygghet och säkerhet vid umgänge och vårdens upphörande
- lämna nödvändiga författningsförslag.

I november 2024 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till Utredningen om stärkt barnrättsperspektiv i LVU (S 2023:13). Utredaren ska nu även bl.a.

- bedöma och ta ställning till om tiden bör vara längre än sex månader för den uppföljning som socialnämnden får besluta om efter att en placering

med stöd av SoL i ett familjehem, ett skyddat boende eller i ett HVB har upphört

- bedöma och ta ställning till om uppföljningen efter en avslutad placering enligt SoL i ett familjehem, ett skyddat boende eller i ett HVB bör vara en skyldighet för socialnämnden och i så fall på vilket sätt
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget skulle ha redovisats senast den 28 augusti 2025 (dir. 2023:160), men utredningstiden har förlängts. Uppdraget ska i stället slutredovisas senast den 30 januari 2026. Ett delbetänkande som avser uppdraget om en översyn av grunderna för vård enligt LVU i de ursprungliga direktiven ska dock lämnas senast den 10 april 2025 (dir. 2024:114).

Utredningen om en reform av den statliga barn- och ungdomsvården för en trygg och kvalitativ vård

I februari 2024 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av den statliga barn- och ungdomsvårdens uppdrag och organisation (S 2024:01). Syftet är att stärka den statliga barn- och ungdomsvårdens vårdande uppdrag och del i vårdkedjan för att säkerställa att barn och unga ges en trygg och kvalitativ vård, skola och behandling. Översynen är ett led i en reformering av den statliga barn- och ungdomsvården. Utredaren ska bl.a.

- analysera om den statliga barn- och ungdomsvårdens organisation av verksamheten är ändamålsenlig och effektiv och lämna förslag på hur verksamheten i stället kan organiseras
- föreslå åtgärder för att stärka barnrätts- och rättssäkerhetsperspektivet inom den statliga barn- och ungdomsvården, bl.a. åtgärder som säkerställer att det inte förekommer någon form av våld eller att tvångsåtgärder vidtas utan stöd i lag
- analysera vilka behov det finns av en mer ändamålsenlig utslussning och eftervård efter en placering inom den statliga barn- och ungdomsvården
- lämna nödvändiga författningsförslag.

I uppdraget ingår även att se över hur den statliga barn- och ungdomsvården bäst kan differentieras och bli mer ändamålsenlig. Utredaren ska bl.a. kartlägga vilken differentiering som sker inom den statliga barn- och ungdomsvården i dag, analysera och överväga om det finns behov av ytterligare differentiering inom den statliga barn- och ungdomsvården samt föreslå hur den statliga barn- och ungdomsvården kan uppnå en mer ändamålsenlig differentiering när det gäller t.ex. boendemiljö, vårdinnehåll, gruppstorlekar, säkerhet och ålder.

Därutöver ska utredaren bl.a. med utgångspunkt i Skolinspektionens granskning Skola inom statlig tvångsvård analysera och föreslå åtgärder för att stärka likvärdigheten, säkerställa undervisningstiden, ytterligare höja utbildningens kvalitet och skapa kontinuitet i elevernas skolgång. Vidare ska

utredaren analysera och föreslå åtgärder för att säkerställa en definition av giltig och ogiltig frånvaro anpassad till denna skolverksamhet, införa frånvarorapportering och öka skolnärvaron samt analysera behovet av tydligare bestämmelser när det gäller den statliga barn- och ungdomsvårdens skolverksamhet.

Uppdraget ska redovisas senast den 25 april 2025 (dir. 2024:13).

Riksrevisionens rapport SiS särskilda ungdomshem – brister i statens tvångsvård av barn och unga

I maj 2024 presenterade Riksrevisionen sin granskningsrapport SiS särskilda ungdomshem – brister i statens tvångsvård av barn och unga (RiR 2024:7). Riksrevisionen har granskat tvångsvården av barn och unga som placerats med stöd av LVU på Sis särskilda ungdomshem. Granskningen visar att barn och unga som placeras på Sis långt ifrån alltid får en effektiv vård och behandling. För att åstadkomma förbättring krävs förändringar såväl inom som utanför Sis. Att tvångsomhändertar barn och unga med en placering inom låst institutionsvård är en av de mest ingripande åtgärder som samhället kan vidta. Om barn och unga inte får den vård och behandling som är avsikten med placeringen ökar enligt Riksrevisionen sannolikheten att de återfaller i kriminalitet, missbruk eller annat socialt nedbrytande beteende. Det riskerar i sin tur att medföra stora kostnader för såväl samhälle som individ – både monetära och mänskliga.

Regeringens skrivelse Riksrevisionens rapport om SiS särskilda ungdomshem (skr. 2024/25:40) bereddes i socialutskottet som föreslog att skrivelsen skulle läggas till handlingarna (bet. 2024/25:SoU11). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2024/25:143).

Uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete för att förbättra vården för barn och unga som vårdas på Sis och som har stora behov av psykiatrisk vård

I november 2024 beslutade regeringen att ge Sis och Socialstyrelsen i uppdrag att förbättra vården för vissa barn och unga som vårdas på Sis med stöd av t.ex. LVU och som har stora behov av psykiatrisk vård (S2019/03898, S2024/02037 [delvis]). Sis och Socialstyrelsen ska bl.a.

- inhämta kunskap och erfarenheter från berörda myndigheter som Ivo, Utredningen om en reform av den statliga barn- och ungdomsvården för en trygg och kvalitativ vård (S 2024:01) och Utredningen om HVB för barn och unga (S 2024:03)
- samtala med och inhämta kunskap och erfarenheter från regioner och kommuner, Sveriges Kommuner och Regioner, de Nationella programområdena, barn som vårdas på Sis samt relevanta aktörer för uppdragets genomförande

- senast den 30 september 2025 och den 30 september 2026 delredovisa uppdraget till Regeringskansliet samt senast den 30 november 2028 slutredovisa uppdraget till Regeringskansliet.

Regleringsbrev för Statens institutionsstyrelse

Av regleringsbrevet för 2025 framgår att Sis bl.a. ska redovisa vidtagna åtgärder och resultat utifrån årets anslagsförstärkning (jfr prop. 2024/25:1 utg.omr. 9, bet. 2024/25:SoU1, rskr. 2024/25:92) som syftar till att stärka förutsättningarna för att myndigheten ska klara uppdraget att bedriva en kvalitativ vård, anvisa plats omedelbart, bedriva en rättssäker och differentierad vård, förbättra boendemiljön och föryngra och anpassa lokalerna.

Sis har sedan tidigare bl.a. i uppdrag att redovisa mer ändamålsenligt nyttjande av platser där en delredovisning ska lämnas senast den 7 januari 2025 och en slutredovisning senast den 31 oktober 2025. Dessutom ska ett samverkansuppdrag för att frigöra fler platser delredovisas senast den 7 januari 2025 och slutredovisas senast den 7 maj 2026.

Regleringsbrev för Socialstyrelsen

I regleringsbrevet för Socialstyrelsen 2025 framgår att myndigheten har ett uppdrag att förbättra och följa placerade barns skolresultat. Socialstyrelsen ska ta fram riktlinjer för hur socialtjänsten ska följa placerade barns skolresultat under placeringen samt hur dessa ska rapporteras på kommunal och nationell nivå. Socialstyrelsen ska också stödja socialtjänsterna i hur de i samverkan med barnets skola ska arbeta med placerade barns skolresultat och skolgång i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Socialstyrelsen ska senast den 31 januari 2026 redovisa uppdraget till Regeringskansliet.

Vidare framgår det av regleringsbrevet att Socialstyrelsen ska fördela statsbidrag till kommuner för subventioner av placeringar i den sociala barn- och ungdomsvården så att barn och unga som är i behov av en placering också ska få det. Socialstyrelsen ska senast den 1 juni 2025 respektive 2026 delredovisa uppdraget till Regeringskansliet och ska senast den 1 juni 2027 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Därutöver framgår det av regleringsbrevet att Socialstyrelsen fått i uppdrag att genomföra utvecklingsinsatser för att stärka förutsättningarna för att placerade barn och unga får tillgång till en god hälso- och sjukvård, tandvård och en obruten skolgång. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet årligen senast den 30 april och slutredovisas till Regeringskansliet senast den 30 april 2027. I slutredovisningen ska förslag på fortsatta utvecklingsinsatser inom området framgå.

För barn och unga i samhällsvård

I november 2023 överlämnades betänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66) till regeringen. Syftet med uppdraget var att säkerställa att barn

och unga som placeras utanför det egna hemmet alltid ska garanteras trygghet, säkerhet och en i övrigt god vård.

I utredarens uppdrag har ingått att bl.a. lämna förslag på

- hur kvaliteten i vården av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet kan säkerställas
- hur stödet till barn och unga kan förbättras sedan vård utanför det egna hemmet har upphört
- analysera familjehemmens förutsättningar att ge god vård och föreslå hur tillgången till fler lämpliga familjehem kan öka
- analysera och föreslå hur kunskapen om kvaliteten i vården kan öka lokalt och nationellt och föreslå de åtgärder eller författningsändringar som bedöms lämpliga.

I uppdraget har även ingått att se över vårdkedjan som helhet samt specifika delar av familjehemsvården, institutionsvården, eftervården, barns delaktighet och uppföljningen av vården.

I utredningen föreslås bl.a. krav på tillstånd för familjehem och grundutbildning för att få ett sådant tillstånd, nationellt register över familjehem för barn och unga hos Ivo samt utökat stöd till familjehem. Vidare föreslås att vården ska ges på institution endast om vården bäst kan tillgodoses där och att föreståndare vid HVB för barn och unga ska ha ett tydligt ansvar för att leda det dagliga arbetet, utveckla och följa upp verksamheten. Det föreslås också höjda krav på kompetens hos både föreståndare och övrig personal.

När det gäller förslag om Sis nämns bl.a. att Sis ska ha en central funktion dit barn och unga kan vända sig för att lämna klagomål på vistelsen samt att Sis bör ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för att förebygga sexuella övergrepp och att stödja barn och unga som blir brottsoffer när de vårdas inom Sis.

I fråga om vårdkedjan föreslår utredningen bl.a. att den särskilt utsedde socialsekreteraren ska ansvara för att barnet eller den unge ges möjlighet att vara delaktig i utformandet av vården och får information om sina rättigheter samt ansvara för att noga följa vården. Barnet eller den unge ska vidare erbjudas enskilda samtal i den omfattning som är lämplig med hänsyn till dennes behov och önskemål men minst en gång var sjätte månad. Under det första året av varje placering ska socialnämnden erbjuda barnet eller den unge kontakt minst en gång per månad.

Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2025 nämner regeringen att det i betänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66) lämnas ett stort antal förslag som syftar till att säkerställa kvaliteten i vården av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet. Regeringen anför att den avser att gå vidare med många av utredningens förslag på åtgärder för att stärka samhällsvårdens innehåll och kvalitet, t.ex. när det gäller vårdkedjan för placerade barn och unga, och stärka kvaliteten i familjehemsvården (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 174).

I december 2024 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2024/25:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2024/25:92).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om placeringsformer för barn och unga

Motionsyrkanden om placeringsformer för barn och unga behandlades senast i betänkande 2023/24:SoU18 Barn och unga inom socialtjänsten. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2023/24:91).

Tillkännagivande om uppföljning och stöd efter en placering utanför hemmet samt om nationellt register över familjehem

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU19 Frågor om placerade barn och unga ett tillkännagivande till regeringen om uppföljning och stöd efter en placering utanför hemmet. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 30, 1 res. S, V, MP):

Utskottet anser att det behövs bestämmelser i SoL som innebär att socialnämnden blir skyldig att följa upp ett barns situation under minst tolv månader efter att placeringen har upphört och barnet har återförts till sin ursprungsfamilj. Vidare bör det i SoL införas bestämmelser som gör det tydligt vilket stöd ett barn eller en ungdom bör ha efter att vården har avslutats. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna [...] ge regeringen till känna.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:187).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2023/24:75:

Regeringen beslutade den 17 mars 2022 propositionen Barnets bästa när vård enligt LVU upphör – lex lilla hjärtat (prop. 2021/22:178, bet. 2021/22:SoU33, rskr. 2021/22:322). I propositionen bedömer regeringen att tillkännagivandet delvis har tagits omhand genom bestämmelsen om att socialnämnden ska följa upp situationen för den som är under 18 år när vården enligt LVU upphör (s. 14). Vad gäller tillkännagivandet i den del som avser stöd efter en placering utanför hemmet har regeringen den 6 november 2023 tagit emot betänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66). Utredningen har lämnat flera förslag som rör frågan om stöd efter en placering utanför det egna hemmet. Betänkandet remissbehandlas t.o.m. den 22 mars 2024. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottet föreslog vidare ett tillkännagivande till regeringen om nationellt register över familjehem. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 30, 1 res. S, V, MP):

Enligt utskottet skulle ett nationellt register över familjehemmen göra det möjligt att följa upp och rapportera olika familjers lämplighet att vara familjehem. Detta skulle enligt utskottets mening i sin tur bidra till förbättrad kvalitet och rättssäkerhet när det gäller familjehemmen. Utskottet anser därför att det bör införas ett nationellt register över

familjehem. Detta bör riksdagen, med bifall till motionerna [...] ge regeringen till känna.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:187).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2023/24:75:

Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) har haft i uppdrag att utreda och lämna förslag som rör kvaliteten i vården av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet (dir. 2021:84). Regeringen har den 6 november 2023 tagit emot betänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66). Utredningen har lämnat förslag som rör frågan om nationellt register över familjehem. Betänkandet remissbehandlas t.o.m. den 22 mars 2024. Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivande om placerade barns skolgång och hälsa samt samarbete mellan vården, elevhälsan och socialtjänsten

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU24 Socialtjänst- och barnfrågor ett tillkännagivande till regeringen om placerade barns skolgång och hälsa.

Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 70, 1 res. S, V, MP):

Frågor om placerade barns skolgång och hälsa tas upp i några av motionerna. Utskottet har tidigare i ett tillkännagivande – när det gäller barn och unga som är placerade på Sis särskilda ungdomshem – påtalat att skolverksamheten för placerade barn och unga är mycket betydelsefull (bet. 2020/21:SoU33). Utskottet vill på nytt framhålla vikten av detta. I detta sammanhang välkomnar utskottet att regeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra utvecklingsinsatser för att långsiktigt stärka förutsättningarna för att placerade barn och unga ska få tillgång till en god hälso- och sjukvård, tandvård och en obruten skolgång.

Utskottet anser emellertid att regeringen förutom att skärpa uppföljningen av placerade barns skolgång även bör ta fram en handlingsplan för att stärka socialtjänstens arbete med att förbättra placerade barns skolresultat. I syfte att upptäcka om placerade barn utsätts för hot om våld, våld eller övergrepp av olika slag bör regeringen som en förebyggande och hälsofrämjande åtgärd införa kontinuerliga hälsoundersökningar för placerade barn. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om placerade barns skolgång och hälsa och tillkännager detta för regeringen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna [...]

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:368).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2023/24:75:

Ett arbete har inletts i Regeringskansliet med att överväga vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet. Statskontoret har redovisat ett regeringsuppdrag som bl.a. behandlar frågan om skolgången för barn som är placerade hos Statens institutionsstyrelse (S2021/02644). Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) har haft i uppdrag att se bredare på frågan inom familjehemsvården. Regeringen har den 6 november 2023 tagit emot betänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66). Betänkandet remissbehandlas t.o.m. den 22 mars 2024. Först därefter bedöms det möjligt att ta ställning till om det finns behov av ytterligare åtgärder. Därutöver har Socialstyrelsen ett pågående uppdrag som syftar till att genomföra utvecklingsinsatser för att se till att placerade barn och unga får tillgång till god hälso- och sjukvård

(S2020/07505). Uppdraget ska slutredovisas den 30 april 2024. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottet föreslog också ett tillkännagivande till regeringen om samarbete mellan vården, elevhälsan och socialtjänsten. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 71, 1 res. S, V, MP):

Utskottet konstaterar att Utredningen om en sammanhållen god och nära vård för barn och unga lämnar vissa förslag på området samarbete och välkomnar dessa. Utskottet anser emellertid att frågan om samarbete kring placerade barn och unga som behöver mycket hjälp under lång tid behöver belysas ytterligare. Hinder som i dag försvårar sådana samarbeten och informationsutbyten måste ses över till förmån för lagstiftning och riktlinjer som främjar samverkan. Utskottet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om samarbete mellan vården, elevhälsan och socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna [...]

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:368).

Regeringen anförde följande (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 138):

Regeringen har genomfört flera åtgärder som svarar mot tillkännagivandet, t.ex. har Socialstyrelsen och Statens skolverk haft i uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga (U2017/01236, U2020/00363, U2023/01937). Uppdraget slutredovisades den 18 december 2023. Socialstyrelsen har också i uppdrag att genomföra utvecklingsinsatser för att stärka förutsättningarna för att placerade barn och unga ska få tillgång till en god hälso- och sjukvård och en obruten skolgång (S2020/07505, S2023/03257). Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 april 2027. Vidare har Socialstyrelsen och Statens skolverk, tillsammans med flera andra berörda myndigheter, fått i uppdrag att ta fram ett nationellt hälsoprogram för barn och unga (S2023/02379). Uppdraget ska slutredovisas den 31 oktober 2026.

Regeringen har också gett en särskild utredare i uppdrag att se över och föreslå åtgärder för hur kvaliteten i vården kan öka när barn och unga placeras i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende med mera. I uppdraget ingick att analysera vad som krävs för att placerade barn och unga ska få en väl fungerande skolgång. Utredningens förslag har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet (SOU 2023:66). Därutöver har regeringen tillsatt en nationell samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården (S2023/03211). I samordnarens uppdrag ingår bl.a. att sprida goda exempel om effektiva metoder och arbetssätt för en god vård i hela vårdkedjan. Regeringen har även beslutat att en särskild utredare ska analysera och föreslå hur elevhälsan kan stärkas i syfte att bättre tillgodose elevernas behov. I uppdraget ingår även att analysera och föreslå hur samverkan mellan elevhälsan, skolan i övrigt, hälso- och sjukvården och socialtjänsten kan förbättras (dir. 2024:30). Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tilkännagivande om alternativa placeringsformer för flickor

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU6 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem ett tillkännagivande till regeringen om alternativa placeringsformer för flickor (s. 18, 1 res. S, MP):

Utskottet anser att det är angeläget att flickors trygghet och säkerhet är en prioriterad fråga i det fortsatta utvecklingsarbetet. Enligt utskottet behövs det alternativa placeringsformer som är särskilt anpassade till flickors

behov. Regeringen bör därför ge en lämplig myndighet i uppdrag att utreda möjligheten till sådana placeringsformer. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna [...] ställer sig bakom det utskottet anför och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:64). Regeringen anförde följande (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 140):

Regeringen beslutade den 1 februari 2024 att tillsätta en utredning om en reform av den statliga barn- och ungdomsvården. Utredaren ska bl.a. föreslå hur den statliga barn- och ungdomsvården kan uppnå en mer ändamålsenlig differentiering när det gäller t.ex. boendemiljö, vårdinnehåll, gruppstorlekar, säkerhet och ålder (dir. 2024:13). Utredaren har även i uppdrag att stärka barnrätts- och rättssäkerhetsperspektivet inom den statliga barn- och ungdomsvården. Uppdraget ska redovisas senast den 25 april 2025. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om tidigare tillkännagivanden om den sociala barn- och ungdomsvården

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU18 Socialtjänstfrågor – barn och unga ett tillkännagivande till regeringen i vilket riksdagen påminde om 27 tidigare tillkännagivanden som riksdagen beslutat om i frågor om utsatta barn och unga. Tillkännagivandet finns angett under avsnittet Insatser för barn och unga.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:320).

Tillkännagivande om den framtida utformningen av bestämmelsen om en varaktig och genomgripande förändring samt uppföljningstidens längd efter avslutad LVU-vård

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU33 Barnets bästa när vård enligt LVU upphör – lex lilla hjärtat ett tillkännagivande till regeringen om den framtida utformningen av bestämmelsen om en varaktig och genomgripande förändring. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 17 f., ingen res.):

Utskottet har ovan ställt sig bakom regeringens förslag att reglera den kammarrättspraxis som bildats genom åren om att de omständigheter som föranledde vården måste ha förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt för att förändringarna ska kunna ligga till grund för vårdens upphörande. Emellertid anser utskottet att det finns ett behov av att i lagtext utveckla och förtydliga innebörden av varaktig och genomgripande förändring, liksom att förtydliga den information som ges till föräldrarna i samband med beslutet om tvångsvård om skälen för omhändertagandet och förutsättningarna för att omhändertagandet ska kunna upphöra. Regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag och i övrigt vidta de åtgärder som behövs. Detta bör riksdagen med delvis bifall till motionerna [...] ge regeringen till känna.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:322).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2023/24:75:

Av tillkännagivandet följer att det finns ett behov av att i lagtext utveckla och förtydliga innebörden av varaktig och genomgripande förändring, liksom att förtydliga den information som ges till föräldrarna i samband med beslutet om tvångsvård om skälen för omhändertagandet och förutsättningarna för att omhändertagandet ska kunna upphöra.

Regeringen beslutade den 30 november 2023 kommittédirektiven Stärkt barnrättsperspektiv i LVU och en översyn av grunderna för vård (dir. 2023:160). Enligt direktiven ska en särskild utredare föreslå åtgärder för att stärka barnrättsperspektivet i LVU. I uppdraget ingår bl.a. att se över grunderna för vård enligt LVU samt lämna förslag för att stärka skyddet och rättssäkerheten i samband med umgängessituationer och vårdens upphörande. Uppdraget ska redovisas senast den 28 augusti 2025. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottet föreslog vidare ett tillkännagivande till regeringen om uppföljningstidens längd efter avslutad LVU-vård. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 31, ingen res.):

Mot bakgrund av att det krävs allvarliga missförhållanden för att tvångsvård ska beslutas anser utskottet att uppföljningstiden efter det att LVU-vården har upphört bör vara längre än vad regeringen föreslagit. Av regeringens förslag följer att socialnämnden när vård enligt LVU upphör ska följa upp situationen för den som är under 18 år och att uppföljningen ska avslutas senast efter sex månader. Enligt utskottet bör uppföljningen pågå under minst ett år. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna [...] ge regeringen till känna.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:322).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2023/24:75:

Av tillkännagivandet följer att socialnämndens uppföljning av den unges situation bör pågå under minst ett år när vård enligt LVU upphör för den som är under 18 år istället för att som i dag ha en uppföljning som följer ska avslutas senast efter sex månader.

Regeringen beslutade den 30 november 2023 kommittédirektiven Stärkt barnrättsperspektiv i LVU och en översyn av grunderna för vård (dir. 2023:160). Enligt direktiven ska en särskild utredare föreslå åtgärder för att stärka barnrättsperspektivet i LVU. I uppdraget ingår bl.a. att se över grunderna för vård enligt LVU samt lämna förslag för att stärka skyddet och rättssäkerheten i samband med umgängessituationer och vårdens upphörande. Uppdraget ska redovisas senast den 28 augusti 2025. Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivande om sammanhållna vårdinsatser, samverkan med kommuner och en särskild enhet inom Kriminalvården

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU37 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem ett tillkännagivande till regeringen om sammanhållna vårdinsatser (s. 15 och 16, ingen res.):

Utskottet konstaterar liksom tidigare (bet. 2020/21:SoU33 och 2021/22:SoU6) att barn och unga som placeras vid Sis särskilda ungdomshem ofta har komplexa behov och behöver anpassad vård. Vidare är många barn och unga som vårdas vid ungdomshemmen i behov av omfattande insatser. Detta gäller särskilt barn och unga som behöver psykiatrisk vård.

Utskottet anser att det är av stor betydelse att det vid ungdomshemmen finns specialistkompetens att tillgå i tillräcklig omfattning för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt ge adekvat vård till barn och unga med komplexa vårdbehov. Utskottet kan konstatera att Sis uppdrag är beroende av att andra aktörer, primärt regionernas hälso- och sjukvård, ansvarar för sin del av vården. Utskottet noterar i sammanhanget rapporten Hälso- och sjukvård för barn och unga i samhällets vård – en utvärdering (2021/22:RFR11), som utskottet nyligen ställt sig bakom. Av rapporten framgår att erbjudandet om hälsoundersökningar skiljer sig åt beroende på var i landet barnet eller den unga personen placeras och på vilka bestämmelser placeringen stöder sig på. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet att Sis inlett samverkan med tre regioner för att utveckla bättre anpassade insatser för ungdomar i social tvångsvård som samtidigt har behov av psykiatrisk vård (s.k. integrerad vårdform). Vidare noteras Socialstyrelsens uppdrag att utreda om Sis ska få möjlighet att initiera en samordnad individuell plan (SIP) under placeringen av barn och unga som ofta har behov av samordnade insatser från socialtjänst och hälso- och sjukvård. Utskottet ser positivt på det arbete som pågår men anser att fler åtgärder behövs för att barn och unga som vårdas vid Sis särskilda ungdomshem ska få tillgång till behövlig psykiatrisk och somatisk vård samt tandvård. Regeringen bör skyndsamt vidta åtgärder för att uppnå detta. Riksdagen bör med delvis bifall till motionerna [...] ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkännage detta för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:418). Regeringen anförde följande (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 140):

Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) lämnade i oktober 2023 betänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66). Utredningen har lämnat flera förslag som syftar till att stärka tillgången till hälso- och sjukvård för barn och unga som placeras på hem för vård eller boende (HVB) och hos SiS. Betänkandet har remissbehandlats och förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet. Socialstyrelsens uppdrag om ett pilotprojekt om integrerad vårdform har inneburit att samverkan mellan SiS och psykiatri har utvecklats för de barn och unga med allra störst behov (S2019/03898). Regeringen har förlängt ett uppdrag till Socialstyrelsen att genomföra utvecklingsinsatser för att stärka förutsättningarna för att placerade barn och unga får tillgång till en god hälso- och sjukvård, tandvård och en obruten skolgång. Regeringen har också tillsatt utredningen En reform av den statliga barn- och ungdomsvården för en trygg och kvalitativ vård (dir. 2024:13) med uppdrag att bl.a. analysera och föreslå hur tillgången och rätten till hälso- och sjukvård och tandvård för barn och unga placerade i den statliga barn- och ungdomsvården kan säkerställas samt hur samverkan mellan den statliga barn- och ungdomsvården och andra berörda aktörer kan stärkas. Utredaren ska göra detta med utgångspunkt i de förslag som lämnats i betänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66) samt lämna nödvändiga författningsförslag. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat.

Utskottet föreslog vidare ett tillkännagivande till regeringen om samverkan med kommunerna och anförde bl.a. följande (s. 16, ingen res.):

Utskottet anser att det är av största vikt att samverkan mellan Sis och kommunen kan förbättras i samband med att en placering avslutas och regeringen bör verka för detta. Riksdagen bör därför, med bifall till motion

[...], ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkännage detta för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:418). Regeringen anförde följande (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 140 och 141):

Regeringen beslutade i december 2023 att tillsätta en nationell samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården som syftar till att skapa fler kvalitativa vårdplatser inom hela vårdkedjan (S 2023/03211). Ett ytterligare syfte är att samordnaren genom utåtriktat arbete ska bidra till att kvaliteten i vården av barn och unga säkerställs i hela vårdkedjan. Samordnaren ska slutredovisa uppdraget senast den 31 december 2025. Regeringen beslutade den 1 februari 2024 att tillsätta en utredning om reform av den statliga barn- och ungdomsvården. Utredaren ska analysera en mer ändamålsenlig utslussning och eftervård efter en placering inom den statliga barn- och ungdomsvården (dir. 2024:13). Uppdraget ska redovisas senast den 25 april 2025. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottet föreslog också ett tillkännagivande till regeringen om en särskild enhet inom Kriminalvården. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 22–23, 1 res. S, V, MP):

När det gäller det som efterfrågas om att det ska inrättas en ny enhet inom Kriminalvården som ska överta ansvaret från socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse för unga som begår grova brott vill utskottet anför följande. Socialutskottet delar justitieutskottets bedömning att det är positivt att en utredning nu tillsatts som bl.a. ska se över vilken myndighet som är bäst lämpad att ansvara för verkställigheten av frihetsberövande påföljder för omyndiga. Socialutskottet anser emellertid liksom justitieutskottet att det är viktigt att detta arbete också leder fram till ett förslag som innebär att det inrättas en sådan enhet inom Kriminalvården. Det finns därför anledning för riksdagen att med bifall till motion [...] göra ett tillkännagivande till regeringen om detta.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:418). Regeringen anförde följande i skrivelse 2023/24:75:

Utredningen om frihetsberövande påföljder för unga (Ju 2021:17) har haft i uppdrag att göra en översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för lagöverträdare under 18 år och föreslå lämpliga förändringar (dir. 2021:99). Utredningen redovisade sitt uppdrag i augusti 2023 genom betänkandet En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44). Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet. Regeringen gav den 28 september 2023 Kriminalvården i uppdrag att förbereda inrättandet av särskilda enheter för barn och unga i åldern 15–17 år, med förbehåll för riksdagens ställningstagande, vilka ska vara redo att tas i drift senast den 1 juli 2026 (Ju2023/02157). Regeringen beslutade den 6 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå ändringar av den straffrättsliga särbehandlingen av unga lagöverträdare (dir. 2023:112). I uppdraget ingår att överväga ytterligare åtgärder för att öka det statliga ansvaret för barn och unga som begår grova brott. Uppdraget ska redovisas senast den 10 januari 2025. Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivande om barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU

Utskottet föreslog i betänkande 2022/23:SoU9 Barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU ett tillkännagivande till regeringen om barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 6, ingen res.):

Utskottet vill framhålla att samhället har ett stort ansvar för utsatta barn och unga. Detta ansvar är särskilt tydligt i fråga om barn och unga som befinner sig i samhällets vård. I promemorian Barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU (dnr 1416-2021/22) lämnas förslag som syftar till att ytterligare stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga som vårdas enligt LVU. Promemorian har remitterats. Utskottet gör bedömningen att remissvaren kräver ytterligare analys och beredning, och att det arbetet lämpligen utförs i Regeringskansliet.

Utskottet anser därför att regeringen med utgångspunkt i promemorian Barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU (dnr 1416-2021/22) och med beaktande av remissvaren, ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag som syftar till att stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga. Utskottet anser vidare att regeringen årligen ska återkomma till riksdagen med information om hur arbetet med att stärka kvaliteten, barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga fortlöper.

Med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2022/23:114).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2023/24:75:

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen med utgångspunkt i promemorian Barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU, och med beaktande av remissvaren, ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag som syftar till att stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga samt att regeringen årligen ska återkomma till riksdagen med information om hur arbetet med att stärka kvaliteten, barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga fortlöper.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9 avsnitt 6.5 s. 171) anför regeringen att lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, behöver reformeras och ersättas med en ny, mer överskådlig och pedagogisk lag som utgår från barnkonventionens syn på barnet som rättighetsbärare. Regeringen avser att som ett led i detta genomföra vissa av de ännu inte genomförda förslag som lämnades i betänkandet Barns och ungas rätt vid tvångsvård – Förslag till ny LVU (SOU 2015:71) och förslag som lämnas i riksdagens utredning Barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU (S2022/0472). I detta syfte har medel tillförts anslaget 1:11 Rättsliga biträden m.m. inom utgiftsområde 4 och anslaget 4.7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. utgiftsområde 9 från och med år 2025. Regeringen avser att återkomma med lagförslag i frågan. Beredning av lagrådsremiss pågår.

En redovisning av hur arbetet med att stärka kvaliteten, barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga har fortlöpt under 2023 finns i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9 avsnitt 6.3 s. 136–143). Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

I fråga om familjehem noterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen för 2025 anger att man avser att gå vidare med många av de förslag som lämnades i betänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66) för att stärka samhällsvårdens innehåll och kvalitet, t.ex. när det gäller att stärka kvaliteten i familjehemsvården. Vidare uppmärksammar utskottet ett pågående uppdrag till en nationell samordnare för fler kvalitativa vårdplatser inom den sociala barn- och ungdomsvården. Därutöver noterar utskottet uppdrag till olika myndigheter att öka kunskapen om förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer samt att förbättra förutsättningarna för fler placeringar i sådana hem. Utskottet ser positivt på pågående arbeten och anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2024/25:851 (S) yrkandena 1 och 2, 2024/25:1110 (M) och 2024/25:2626 (MP) yrkandena 3 och 4. Motionerna bör avslås.

När det gäller hem för vård eller boende (HVB) konstaterar utskottet att regeringen har informerat om att det finns stora problem i vårdkedjan för den sociala barn- och ungdomsvården och att platsbrist och stängningar av HVB som drivits av kriminella har gjort situationen än mer allvarlig. Utskottet noterar att regeringen stöder kommunerna i arbetet med att hitta vårdplatser som möter barns och ungas behov. Vidare noterar utskottet att Ivo fått i uppdrag att stärka tillsynen av bl.a. HVB som tar emot barn och unga. Därtill konstaterar utskottet att betänkandet om en mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25) bereds i Regeringskansliet. Utskottet ser positivt på den pågående utredningen om stärkt trygghet och säkerhet för barn och unga i hem för vård eller boende (S 2024:03) där frågor om ökad differentiering av vården vid HVB samt införandet av vissa särskilda befogenheter vid HVB för barn och unga behandlas. Med hänsyn till pågående arbeten och uppdrag anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2024/25:2395 yrkande 3, 2024/25:3022 (S) yrkandena 105 och 106 samt 2024/25:3111 (S) yrkande 47. Motionerna bör därför avslås.

I fråga om särskilda ungdomshem uppmärksammar utskottet den pågående utredningen om en reform av den statliga barn- och ungdomsvården för en trygg och kvalitativ vård (2024:01) och den pågående utredningen om stärkt barnperspektiv i LVU (2023:13) samt Riksrevisionens rapport om Sis särskilda ungdomshem (RiR 2024:7) som har behandlats i utskottet. Därutöver noterar utskottet ett pågående uppdrag om att genomföra ett utvecklingsarbete för att förbättra vården för vissa barn och unga som vårdas på Sis och som har stora behov av psykiatrisk vård. Därtill konstaterar utskottet att Sis har flera redovisningsuppdrag, bl.a. om mer ändamålsenligt nyttjande av platser och om vidtagna åtgärder och resultat utifrån årets anslagsförstärkning. Mot bakgrund av detta anser utskottet att riksdagen inte behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2024/25:1361 (SD) yrkande 4, 2024/25:2059 (C) yrkande 8 och 2024/25:2951 (C) yrkande 33. Motionerna bör avslås.

Vad avser stöd vid skolgång noterar utskottet att den tidigare nämnda utredningen (S 2024:01) bl.a. ska, med utgångspunkt i Skolinspektionens

granskning Skola inom statlig tvångsvård, analysera och föreslå åtgärder för att stärka likvärdigheten, säkerställa undervisningstiden, ytterligare höja utbildningens kvalitet och skapa kontinuitet i elevernas skolgång. Utskottet noterar även att Socialstyrelsen har i uppdrag att förbättra och följa placerade barns skolresultat och att genomföra utvecklingsinsatser för att stärka förutsättningarna för att placerade barn och unga får tillgång till en obruten skolgång. Med hänsyn till pågående utredning och uppdrag anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motion 2024/25:1366 (SD) yrkande 11. Motionen bör därmed avslås.

I fråga om uppföljning och stöd efter placeringen konstaterar utskottet att en tidigare nämnd utredning (S 2023:13) bl.a. ska bedöma och ta ställning till om tiden bör vara längre än sex månader för den uppföljning som socialnämnden får besluta om efter att en placering med stöd av SoL i ett familjehem, ett skyddat boende eller i ett HVB har upphört. Utredningen ska även bedöma om uppföljningen efter avslutad placering bör vara en skyldighet för socialnämnden. Vidare konstaterar utskottet att en annan tidigare nämnd utredning (S 2024:01) bl.a. ska analysera vilka behov det finns av en mer ändamålsenlig utslussning och eftervård efter en placering inom den statliga barn- och ungdomsvården. Mot bakgrund av pågående utredningar anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2024/25:1140 (M), 2024/25:1366 (SD) yrkande 10 och 2024/25:1905 (V) yrkande 24. Därmed bör motionerna avslås.

När det gäller förbättrad samhällsvård och nya placeringsformer konstaterar utskottet att i det tidigare nämnda betänkandet (SOU 2023:66) lämnas ett stort antal förslag som syftar till att säkerställa kvaliteten i vården av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet. Utskottet konstaterar också att regeringen avser att gå vidare med många av utredningens förslag på åtgärder för att stärka samhällsvårdens innehåll och kvalitet, t.ex. när det gäller vårdkedjan för placerade barn och unga. I detta sammanhang vill utskottet uppmärksamma den ovannämnda utredningen (S 2024:03) som bl.a. ska analysera hur en ökad differentiering av vården på HVB kan göras för att bättra tillgodose barns och ungas individuella vårdbehov och rättigheter. Utskottet vill även uppmärksamma den ovannämnda utredningen (S 2024:01) som bl.a. ska se över hur den statliga barn- och ungdomsvården bäst kan differentieras och bli mer ändamålsenlig när det gäller t.ex. boendemiljö, vårdinnehåll, gruppstorlekar, säkerhet och ålder. Med beaktande av pågående arbeten anser utskottet inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2024/25:1905 (V) yrkande 23 och 2024/25:3022 (S) yrkande 104. Motionerna bör därmed avslås.

Barns rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om barnkonventionen, samt stödperson och stödorganisation till barn m.m.

Jämför reservation 17 (S, C, MP), 18 (SD) och 19 (C, MP).

Motionerna*Barnkonventionen*

I kommittémotion 2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att fortsätta arbetet med vägledning om barnkonventionen. Motionärerna anför att flertalet kommuner har rapporterat om svårigheter att anpassa sin verksamhet till barnkonventionen. Det är därför nödvändigt att fortsätta att kartlägga och analysera behoven av eventuell fortsatt vägledning med tolkning och tillämpning.

I kommittémotion 2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 37 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som gör det enklare för placerade barn att få kännedom om och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen.

I motion 2024/25:1078 av Marléne Lund Kopparklint (M) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att överväga att skyndsamt utvärdera införandet av barnkonventionen i svensk lagstiftning.

Stödpersoner och stödorganisationer till barn m.m.

I kommittémotion 2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten till ökat stöd till barnrättsorganisationer. Motionärerna anför att deras verksamhet som innebär direkt stöd till barn och ungdomar i besvärliga situationer är ovärderlig.

I kommittémotion 2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att tillsätta en barnrättskommitté. Motionärerna anför att ett helhetsgrepp måste tas när det gäller barnrättsfrågor och en barnrättskommitté tillsätts som kan peka ut vilka områden som behöver reformeras. I yrkande 38 föreslås ett tillkännagivande om att Barnombudsmannen ska kunna driva egna ärenden. Motionärerna anför att barn och unga som fått sina rättigheter kränkta skulle ges möjlighet till upprättelse.

I motion 2024/25:1078 av Marléne Lund Kopparklint (M) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att överväga att informera om barns ansvar och skyldigheter, inte bara deras rättigheter.

Gällande rätt

Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Enligt 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, förkortad barnkonventionen, ska artiklarna 1–42 i Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter i originaltexternas lydelse gälla som svensk lag. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2020.

I artikel 3 i konventionen finns principen om barnets bästa, vilken ska beaktas vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ.

Socialtjänstlagen

I 1 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, regleras att vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. Med barn avses enligt bestämmelsen varje människa under 18 år.

Enligt 5 kap. 1 § SoL ska socialnämnden bl.a.

1. verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden
2. i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga
3. bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende

Av 7 kap. 1 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende (SOSFS 2012:11) följer att socialnämnden ska ge barnet eller den unge som är placerad i ett familjehem, ett stödboende eller ett hem för vård eller boende aktuella kontaktuppgifter till den socialsekreterare som handlägger hans eller hennes ärende.

Barnet eller den unge ska även få information om hur man når tillsynsmyndigheten.

Nämnden ska inledningsvis samt, om det behövs, återkommande informera barnet eller den unge om grunden för placeringen. Han eller hon ska även informeras om sina rättigheter i förhållande till familjehemmet, stödboendet eller hemmet för vård eller boende.

I allmänna råd till föreskriften framgår att barnet eller den unge bör informeras om vilka rättigheter han eller hon har i fråga om att

- vara delaktig i planeringen av vården

- ta del av journalanteckningar
- tala enskilt med företrädare för nämnden
- framföra klagomål och synpunkter till nämnden.

Pågående arbete

Budgetpropositionen för 2025

I budgetpropositionen lyfter regeringen fram ett fortsatt behov av ett strategiskt och systematiskt arbete för att tillförsäkra barn deras rättigheter.

Regeringen aviserar sin avsikt att bl.a. analysera, följa upp och utvärdera den nationella strategin om barnets rättigheter (prop. 2009/10:232, bet. 2010/11:SoU3, rskr. 2010/11:35) och att kartlägga och analysera behoven av ytterligare vägledning för offentliga aktörers arbete med tolkning och tillämpning av barnets rättigheter och barnkonventionen (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 198).

Regeringen konstaterar att för att kunna utkräva sina rättigheter behöver även barn ha kännedom om sina rättigheter och kunskap om vart de ska vända sig när de behöver stöd eller vill klaga på rättighetskränkningar. Initiativ ska därför särskilt bidra till att barn ges möjlighet till delaktighet och att myndigheter och deras verksamheter ska vara tillgängliga och anpassade för barn. Vidare anser regeringen att arbetet med barns möjligheter till delaktighet och inflytande måste fortsätta. Det finns behov av en fristående aktör som ger stöd till barn med omfattande behov av stöd och hjälp och som saknar tillräckligt stöd från sina vårdnadshavare eller andra vuxna (se Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen [SOU 2023:40]). Regeringen initierar därför en satsning med en försöksverksamhet med oberoende barnombud som arbetar på enskilda barns uppdrag och avser att tillföra medel fram t.o.m. 2028 (till anslaget 5:2 Barnets rättigheter). Medel fördelas genom statsbidrag till ideella föreningar (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 198 och 199).

I arbetet med att barnets rättigheter ska få genomslag är det civila samhällets organisationer viktiga samarbetsparter. Regeringen för en systematisk dialog med organisationer inom ramen för Barnrattsdelegationen och är medveten om vikten av kontinuerligt stöd för att organisationerna ska kunna bedriva en verksamhet med kvalitet för barn. Regeringen avser därför att förlänga den tillfälliga satsningen och tillför medel i tre år till barnrattsorganisationer inom det sociala området – utsatta barn och deras familjer (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 198 och 199).

I december 2024 ställde sig socialutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2024/25:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2024/25:92).

En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter

Regeringen beslutade i januari 2025 om propositionen En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (prop. 2024/25:89). För att stärka barns rättigheter omformuleras vissa bestämmelser i enlighet med Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. I propositionen föreslår regeringen bl.a. att bestämmelsen om barnets bästa i den nuvarande socialtjänstlagen ska anpassas till barnkonventionen.

Regeringen anför att principen om barnets bästa är en grundläggande princip som bör föras över till den nya socialtjänstlagen. I den gällande bestämmelsen anges inte uttryckligen att det ska göras en bedömning av barnets bästa, även om det framgår av förarbetena till bestämmelsen att en sådan bedömning ska göras (prop. 1996/97:125 s. 98–100). Eftersom det i den reviderade översättningen av barnkonventionen tydliggörs att det ska göras en bedömning av barnets bästa anser regeringen att det även bör framgå av den nya socialtjänstlagen. Vidare bör det förtydligas i enlighet med vad som framgår av nyöversättningen av barnkonventionen att det vid alla åtgärder som rör barn i första hand ska beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Genom denna förändring kommer lydelsen av bestämmelsen om barnets bästa i den nya socialtjänstlagen att ligga närmare lydelsen i barnkonventionen, vilket bör underlätta tolkningen och tillämpningen av bestämmelsen (s. 224–225).

I propositionen föreslår regeringen också att den nuvarande bestämmelsen som innebär att ett barn ska få relevant information vid en åtgärd som rör barnet ska föras över till den nya socialtjänstlagen med tillägget att informationen ska ges kontinuerligt. Därutöver föreslår regeringen att det ska föras in bestämmelser om att informationen ska vara anpassad till barnets individuella behov och situation i fråga om ålder, mognad och individuella förutsättningar och att den som lämnar informationen så långt det är möjligt ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen (s. 233). Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Propositionen bereds av socialutskottet.

Utredningen om barns möjligheter att utkräva sina rättigheter

Utredningen om barns möjligheter att utkräva sina rättigheter överlämnade i augusti 2023 betänkandet Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40) till regeringen. I betänkandet föreslår utredningen bl.a.

- att Sverige bör ratificera det fakultativa och tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om ett klagomålsförfarande
- en försöksverksamhet med statsbidrag till barnrättsbyråer som bedriver verksamhet med oberoende barnombud
- att offentligt biträde ska förordnas för barn i mål eller ärenden om begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)

- att barns rätt till information om beslut och överklagande enligt LVU och LPT förtydligas
- att placering och omplacering av ett barn med stöd av SoL måste föregås av ett formellt och överklagbart beslut
- att ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet.

Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Riksrevisionens rapport om statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen

Riksrevisionen har granskat statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen – höga ambitioner men otillräckligt genomförande (RiR 2024:5). Granskningen har omfattat regeringen, Barnombudsmannen och tre skolmyndigheter: Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolverket och Skolinspektionen.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen inte har varit tillräckligt effektiva.

I skrivelsen Riksrevisionens rapport om statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen (skr. 2024/25:9) har regeringen bl.a. redogjort för de åtgärder som vidtagits med anledning av Riksrevisionens iakttagelser. Skrivelsen bereddes i socialutskottet som föreslog att skrivelsen skulle läggas till handlingarna (bet. 2024/25:SoU9). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2024/24:131).

Uppdrag att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter

I januari 2025 beslutade regeringen att ge Statskontoret i uppdrag att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter och ge förslag på hur arbetet kan utvecklas i framtiden. Uppdraget fokuserar på det arbete som har genomförts med anledning av den nationella strategin om att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232). Strategin togs fram för att vara en utgångspunkt för samhällsaktörer i arbetet med att säkerställa barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. I uppdraget ingår att föreslå hur regeringen kan stärka effektiviteten och genomslaget av arbetet på statlig, regional och kommunal nivå. Statskontoret ska löpande informera Regeringskansliet om hur arbetet med uppdraget fortskrider. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 mars 2026 (S2025/00065).

Regeringens arbete för att öka kunskapen och stärka kompetensen om barnets rättigheter hos offentliga aktörer

Genom uppdrag i flera myndigheters regleringsbrev tar regeringen initiativ till att öka kunskapen och stärka kompetensen om barnets rättigheter hos offentliga aktörer som ett led i regeringens arbete för att tillförsäkra barn deras

rättigheter. Initiativen ska särskilt bidra till att barn ges möjlighet till delaktighet och att myndigheter och dess verksamheter ska vara tillgängliga och anpassade för barn.

Bland annat har Barnombudsmannen fått i uppdrag att tillhandahålla en sammanhållen webbaserad informationsyta om vart barn kan vända sig med klagomål. Ytan ska omfatta information om ansvariga myndigheter, inklusive domstolar, och andra relevanta aktörer och hur barn och vårdnadshavare praktiskt kan gå till väga för att framföra olika typer av klagomål till dessa. Det är av särskild vikt att informationen riktas till barn och anpassas för att nå barn med olika behov och förutsättningar. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2025. Barnombudsmannen har också fått i uppdrag att fortsätta att utveckla och sprida metoder, arbetsformer och material om hur barn kan göras delaktiga och komma till tals. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2025. Vidare ska Barnombudsmannen ta fram ett metodstöd för kommuners och regioners arbete med lokala funktioner som kan informera, svara på frågor och vägleda barn och vuxna om barns rättigheter. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2025 och den 2 mars 2026. Därutöver ska Barnombudsmannen fortsätta att samla in, analysera och sprida rättspraxis om barnkonventionen till offentliga aktörer samt utvärdera uppdraget. Myndigheten ska redovisa uppdraget senast den 1 september 2025 och den 2 mars 2026. Därtill ska Barnombudsmannen kartlägga och analysera behoven av ytterligare vägledning för offentliga aktörers arbete med tolkningen och tillämpningen av barnkonventionen. I uppdraget ingår också att identifiera verksamhetsområden inom vilka det saknas eller är brist på tillräcklig och tydlig vägledning om hur ett barnrättsperspektiv kan tillämpas och integreras. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 september 2025 och den 2 mars 2026.

Regeringen har också gett länsstyrelserna i uppdrag att sprida kunskap till kommuner och regioner om tillämpningen av barnets rättigheter i verksamheter som rör barn, såsom socialtjänst, skola och hälso- och sjukvård, inklusive psykiatri. Uppdraget är en fortsättning på det uppdrag som länsstyrelserna haft inom ramen för det tidigare kunskapslyftet för barnets rättigheter. I uppdraget ingår även att möjliggöra erfarenhetsutbyten mellan olika aktörer. Centralt i uppdraget är principen om barnets bästa som ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser och barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 mars 2025 och den 2 mars 2026.

Därutöver har regeringen gett Statens institutionsstyrelse (Sis) i uppdrag att fortsätta vidta åtgärder för att göra myndighetens verksamhet känd samt tillgänglig och anpassad för barn, bl.a. genom att stärka möjligheterna för barn att framföra klagomål till någon som de inte är i beroendeställning till. Uppdraget omfattar både barn som är placerade på Sis särskilda ungdomshem och andra barn, t.ex. anhöriga till placerade barn. Barns behov av att komma i kontakt med Sis är en central utgångspunkt i uppdraget och därför ska

myndigheten föra dialog med barn och beakta deras åsikter och erfarenheter i uppdragets genomförande. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 28 februari 2026.

Information om barnkonventionen

Barnombudsmannen har på sin webbplats publicerat riktad information om barns rättigheter under fliken Mina rättigheter. Informationen är målgruppsanpassad utifrån åldersspannen 2–5 år, 6–9 år, 10–13 år och 14–18 år.

Rädda Barnen har på sin webbplats publicerat skolmaterial i form av en kortversion av barnkonventionen. På webbplatsen finns även målarboken Det här är dina rättigheter som kortfattat redogör för tio av barnkonventionens rättigheter.

Ett antal myndigheter, däribland Socialstyrelsen, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd och Barnombudsmannen har publicerat informationsmaterial om barnkonventionen. Materialet är framtaget för bl.a. yrkesverksamma.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om barns rättigheter

Motionsyrkanden om barnkonventionen behandlades senast i betänkande 2022/23:SoU17. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2022/23:124). Motionsyrkanden om ombud och stödperson till barn behandlades senast i betänkande 2023/24:SoU18. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2023/24:91).

Tillkännagivande om uppföljning och fortsatt arbete efter inkorporeringen

Utskottet föreslog i betänkande 2017/18:SoU25 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter ett tillkännagivande till regeringen om uppföljning och fortsatt arbete efter inkorporeringen. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 20 f., ingen res.):

Vid ratificeringen av barnkonventionen anförde den dåvarande regeringen att det vid tolkningen av konventionens bestämmelser bör hållas i minnet att konventionen är avsedd att tillämpas på ett världsomfattande plan och alltså på rättssystem och andra förhållanden av mycket skiftande art. Regeringen angav att konventionen måste tolkas så att den får en rimlig mening inom ramen för varje nationellt system och att artiklarna i många fall också är utformade så att det finns utrymme för lämplighetsbedömningar för de åtgärder som staterna ska vidta (prop. 1989/90:107 s. 28). Socialutskottet vill understryka vikten av att stärka barns rättigheter i samhället och att detta är syftet med barnkonventionen. Även vid en inkorporering är det viktigt att säkerställa att det fortfarande är de grundläggande principerna i konventionen som ska vara utgångspunkt vid tolkning och tillämpning. Socialutskottet anser därför att regeringen bör följa upp och vid behov vidta åtgärder som syftar till att säkerställa att

dessas grundläggande principer efterlevs och tillämpas i enlighet med svensk rätt. Riksdagen bör ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkännage detta för regeringen. Motion [...] bör bifallas, och motion [...] bör bifallas delvis.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2017/18:389). Regeringen angav följande (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 192 f.):

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen bör följa upp och vid behov vidta åtgärder som syftar till att säkerställa att de grundläggande principerna i barnkonventionen efterlevs och tillämpas i enlighet med svensk rätt (bet. 2017/18:SoU25 punkt 3, rskr. 2017/18:389). Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter trädde i kraft den 1 januari 2020. Barnkonventionsutredningen (S 2018:03), som har haft i uppdrag att genomföra en kartläggning för att belysa hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med barnkonventionen, överlämnade sitt betänkande Barnkonventionen och svensk rätt (SOU 2020:63) i november 2020. Kunskapslyftet för barnets rättigheter har pågått sedan 2017 och slutredovisades i mars 2024. Syftet har varit att höja kunskapen och stärka kompetensen om barnkonventionen i statliga myndigheter, kommuner och regioner för att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i verksamheterna. Sedan 2017 har 27 myndigheter deltagit i kunskapslyftet. Promemorian Vägledning vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter (Ds 2019:23) har publicerats och Barnombudsmannen har haft i uppdrag att genomföra utbildnings- och spridningsinsatser om vägledningen. Statskontoret redovisade sitt uppdrag att följa upp och analysera kunskapslyftet för barnets rättigheter i statliga myndigheter, kommuner och regioner i oktober 2023 (S2022/03183–3). Riksrevisionen publicerade sin granskning av statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen (RiR 2024:5) i mars 2024. Regeringen överlämnar en skrivelse till riksdagen i september 2024 med anledning av rapporten. Mot bakgrund av de redovisade åtgärderna anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Utskottets ställningstagande

När det gäller barnkonventionen gör utskottet samma bedömning som regeringen, nämligen att det finns ett fortsatt behov av ett strategiskt och systematiskt arbete för att tillförsäkra barn deras rättigheter. Utskottet konstaterar att det i propositionen om en ny socialtjänstlag (prop. 2024/25:89) föreslås att vissa bestämmelser omformuleras för att stärka barns rättigheter. I detta sammanhang noterar utskottet flera uppdrag till myndigheter som handlar om att öka kunskapen och stärka kompetensen om barnets rättigheter hos offentliga aktörer som ett led i regeringens arbete för att tillförsäkra barn deras rättigheter bl.a. genom att ta fram metodstöd om barns rättigheter och sprida kunskap om tillämpningen av barns rättigheter i verksamheter som rör barn. Vidare noterar utskottet att flera uppdrag ska bidra till att barn ges möjlighet till delaktighet och att myndigheter och dess verksamheter ska vara tillgängliga och anpassade för barn. Ett sådant uppdrag handlar om att tillhandahålla en sammanhållen webbaserad informationsyta riktad till barn om vart de kan vända sig med klagomål. Ett annat uppdrag handlar om att

fortsätta att utveckla och sprida metoder, arbetsformer och material om hur barn kan göras delaktiga och komma till tals och ett ytterligare uppdrag handlar om att fortsätta vidta åtgärder för att göra Sis verksamhet känd, tillgänglig och anpassad för barn. Utskottet konstaterar vidare att Riksrevisionen har granskat statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen (RiR 2024:5) och noterar att regeringen anser att rapporten utgör ett viktigt bidrag till regeringens fortlöpande arbete för att Sverige ska uppfylla det åtagande som ratificeringen av barnkonventionen innebär och att man i huvudsak delar Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser (skr. 2024/25:9). I detta sammanhang uppmärksammar utskottet uppdraget till Statskontoret som handlar om att följa upp regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter samt uppdraget till Barnombudsmannen att kartlägga och analysera behoven av ytterligare vägledning för offentliga aktörers arbete med tolkning och tillämpning av barnkonventionen. Utskottet anser sammantaget att det inte finns skäl för några tillkännagivanden och motionerna 2024/25:1078 (M) yrkande 2, 2024/25:1366 (SD) yrkande 1 och 2024/25:2951 (C) yrkande 37 bör därför avslås.

I fråga om stödpersoner och stödorganisationer till barn m.m. noterar utskottet att ett av förslagen i betänkandet Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40) är en försöksverksamhet med statsbidrag till barnrättsbyråer som bedriver verksamhet med oberoende barnombud. Utskottet noterar vidare att en försöksverksamhet med oberoende barnombud som arbetar på enskilda barns uppdrag har initierats av regeringen. Vidare konstaterar utskottet att regeringen fortsätter satsningen och tillför medel till barnrättsorganisationer inom det sociala området. Mot bakgrund av detta anser utskottet att det inte behövs några tillkännagivanden med anledning av motionerna 2024/25:1078 (M) yrkande 3, 2024/25:1366 (SD) yrkande 17 och 2024/25:2951 yrkandena 1 och 38. Motionerna bör därmed avslås.

Barnfattigdom

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om barnfattigdom.
Jämför reservation 20 (S, MP).

Motionerna

Barnfattigdom

I kommittémotion 2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 153 föreslås ett tillkännagivande om en nollvision mot barnfattigdom.

I motion 2024/25:677 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att identifiera barnfattigdom i utsatta områden.

Gällande rätt

Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Enligt 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, förkortad barnkonventionen, ska artiklarna 1–42 i Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter i originaltexternas lydelse gälla som svensk lag. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2020.

I artikel 3 i konventionen finns principen om barnets bästa, vilken ska beaktas vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ.

Socialtjänstlagen

Enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, svarar varje kommun för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver.

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har enligt 4 kap. 1 § SoL rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Av bestämmelsens andra stycke framgår att den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd enligt första stycket om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande, i vilket ingår att vid behov delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola. Den enskilde har rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande om det finns godtagbara skäl.

Enligt bestämmelsens fjärde stycke ska den enskilde genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Socialnämnden får vidare enligt 4 kap. 2 § ge bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det.

Enligt 4 kap. 1 a § ska följande inkomster inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 1 §:

1. hemmavarande barns inkomster av eget arbete,
2. hemmavarande skolungdomars inkomster av eget arbete, om skolungdomarna är under 21 år.

Inkomsterna får dock beaktas till den del de överstiger ett prisbasbelopp per kalenderår.

Försörjningsstöd lämnas enligt 4 kap. 3 § för skäligen kostnader för

1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon,
2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Skäliga kostnader ska i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion.

Pågående arbete

Budgetpropositionen för 2025

Tilläggsbidrag

I budgetpropositionen för 2025 lämnar regeringen ett förslag om att bostadsbidrag i form av tilläggsbidrag till barnfamiljer ska fortsätta att lämnas t.o.m. den 30 juni 2025. Bostadsbidrag i form av tilläggsbidrag till barnfamiljer föreslås lämnas månadsvis med ett belopp som motsvarar 25 procent av det preliminära bostadsbidraget för samma månad (prop. 2024/25:1 utg.omr. 12 s. 43–45).

Som skäl för förslaget anför regeringen bl.a. följande:

Kostnader för boende är den största enskilda utgiftsposten för många barnfamiljer. Bostadsbidraget är en inkomstprövad förmån som betalas ut till barnfamiljer med svag ekonomi. Av den anledningen är bostadsbidraget en lämplig förmån att använda för att ge ett extra ekonomiskt stöd till barnfamiljer med låga inkomster. För att minska risken att barnfamiljer inte kan betala sina boendekostnader till följd av en extra ordinär situation har bostadsbidraget till barnfamiljer förstärkts med ett tilläggsbidrag. Det tillfälliga tilläggsbidraget lämnas i en följd under perioden 1 juli 2022–31 december 2024.

Tilläggsbidraget lämnades under delar av 2020 och 2021 samt för perioden 1 juli 2022–30 juni 2023 med 25 procent av det preliminära bostadsbidraget och lämnas sedan den 1 juli 2023 med ett belopp som motsvarar 40 procent av det preliminära bostadsbidraget för samma månad.

Det är fortsatt lågkonjunktur i svensk ekonomi men en konjunkturåterhämtning bedöms inledas mot slutet av 2024 och hushållens köpkraft väntas stärkas. Tilläggsbidraget är ett stöd av extraordinär karaktär som lämnas under en begränsad tidsperiod, först under en period med covid-19-pandemin följt av en period med hög inflation. Nu när den ekonomiska utvecklingen har vänt och framtiden ser ljusare ut minskar behovet av detta extraordinära bidrag.

Mot denna bakgrund bör det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag förlängas en period och samtidigt trappas ned. Tilläggsbidraget bör därför förlängas till och med den 30 juni 2025 och lämnas med ett belopp som motsvarar 25 procent av det preliminära bostadsbidraget för samma månad. Nedtrappningen till 25 procent av det preliminära bostadsbidraget innebär att tilläggsbidraget kommer att lämnas på samma nivå som gällde under delar av 2020 och 2021 samt för perioden 1 juli 2022–30 juni 2023.

I december 2024 ställde sig socialförsäkringsutskottet bakom regeringens förslag (bet. 2024/25:SfU3). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2024/25:99).

Ett fritidskort

I budgetpropositionen för 2025 konstaterar regeringen att en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra bidrar positivt till barns och ungas fysiska och psykiska hälsa. Regeringen anför vidare att berörda myndigheter under 2024 har fortsatt arbeta med uppdraget att förbereda och införa ett fritidskort för barn och unga (S2023/01303). Av uppdraget framgår att ett fritidskort ska införas för att ge barn och unga 8–16 år ökad tillgång till idrott, kultur, friluftsliv och annat föreningsliv. Särskilt barn och unga från socioekonomiskt utsatta hushåll ska genom fritidskortet få ökade möjligheter att delta i fritidsaktiviteter. För att identifiera socioekonomiskt utsatta hushåll bedöms det som lämpligt, utifrån både administrativa och kostnadmässiga skäl, att målgruppen baseras på barn och unga i hushåll som föregående år mottagit bostadsbidrag. Barn och unga med funktionsnedsättning eller andra behov av särskilt stöd ska uppmärksammas så att fritidskortet kommer dem till godo i lika stor utsträckning som för andra barn och unga. Regeringen beslutade den 11 januari 2024 att ge Försäkringskassan ett uppdrag (S2024/00033) att upprätta och förbereda förvaltning av ett utförraregister för fritidskort för barn och unga (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 s. 86).

Det framgår vidare att det parallellt med myndigheternas arbete har genomförts ett författningsarbete i Regeringskansliet. Den 5 juli 2024 remitterades departementspromemorian Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16).

I februari 2025 beslutade regeringen lagrådsremiss Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid. I lagrådsremissen föreslås bl.a. att det införs en lag om ett statligt stöd i form av fritidskort för barns fritidsaktiviteter. Fritidskortet syftar till att främja barns förutsättningar att delta i sådana fritidsaktiviteter som bidrar till en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra. E-hälsomyndigheten föreslås pröva frågor om fritidskort. Därutöver föreslås att det införs en ny lag om E-hälsomyndighetens behandling av personuppgifter i ärenden om fritidskort.

Det lämnas även förslag om en ändring i socialtjänstlagen som innebär att stödet i form av fritidskort inte får påverka beräkningen av försörjningsstöd.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 september 2025.

Av Regeringskansliets förteckning över propositioner daterad den 14 januari 2025 framgår att en proposition avses överlämnas till riksdagen den 15 april 2025.

Regeringens strategi för att motverka hemlöshet 2022–2026

Regeringen beslutade i juli 2022 om en strategi för att motverka hemlöshet under perioden 2022–2026. Strategin består av fyra mål:

- Hemlöshet ska förebyggas.
- Ingen ska bo eller leva på gatan.
- Metoden Bostad först bör införas nationellt.
- Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas.

Varje uppdrag inom ramen för hemlöshetsstrategin redovisas enskilt. Socialstyrelsen ska återskildrapportera en slutredovisning över resultaten från hemlöshetsstrategin den 31 maj 2027 (S2022/03255).

Uppdrag att förstärka arbetet mot vräkningar av barnfamiljer

I oktober 2024 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att förstärka arbetet mot vräkningar av barnfamiljer. En utgångspunkt i genomförandet av uppdraget ska vara FN:s konvention om barnets rättigheter (S2024/01823). I uppdraget ingår bl.a. att

- redovisa hur olika kommuner arbetar för att förebygga vräkningar och vilka åtgärder som vidtas efter en genomförd vräkning, med särskild hänsyn till barnperspektivet
- föreslå åtgärder för att minska antalet vräkningar av barnfamiljer
- i nära dialog med kommunerna stötta dem i arbetet med att minska antalet vräkningar av barnfamiljer
- sprida kunskap om uppdragets resultat.

Socialstyrelsen ska senast den 2 december 2025 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet. Senast den 31 maj 2027 ska uppdraget slutredovisas.

Nationell handlingsplan för att införa den europeiska barngarantin

Regeringen beslutade i mars 2022 om en nationell handlingsplan för att införa rådets rekommendation 2021/1004 av den 14 juni 2021 om inrättandet av en europeisk barngaranti (S2022/01667). Målet med barngarantin är att förebygga och bekämpa social utestängning genom att garantera att barn har tillgång till en uppsättning grundläggande samhällstjänster såsom faktisk och kostnadsfri tillgång till förskola och barnomsorg, utbildning och skolbaserade aktiviteter, minst ett mål hälsosam mat per skoldag, hälso- och sjukvård, hälsosam kost och adekvata bostäder.

I rekommendationen anges att medlemsstaterna ska ta fram en nationell handlingsplan för genomförandet av rekommendationen om en barngaranti som ska gälla under en tioårsperiod, och den ska lämnas till Europeiska kommissionen senast den 15 mars 2022. Därefter ska medlemsstaterna rapportera om framstegen till kommissionen vartannat år. Regeringen ansvarar för en återkommande uppföljning av handlingsplanen. I handlingsplanen finns ett övergripande ramverk för mål och uppföljning.

I april 2024 tog Socialdepartementet fram en första uppföljande rapport till kommissionen (S2024/00845). I rapporten redogör Socialdepartementet bl.a. för den aviserade satsningen på fritidskortet. Vidare framgår av rapporten att ett samråd mellan en grupp ungdomar och Sveriges socialtjänstminister har ägt rum med hjälp av Barnombudsmannen – i syfte att inhämta barns direkta synpunkter i författandet av rapporten. Vid ett förmöte fick ungdomarna möjlighet att lyfta upp vad de själva hade för förkunskap om barngarantin och

vilka delar de ansåg som de viktigaste i barngarantin, utifrån sina egna perspektiv. Det centrala som framkom var att ungdomarna inte hade någon kännedom om barngarantin sedan tidigare samt att barns boendesituation i Sverige ansågs vara det mest angelägna att diskutera. Barngarantins spridning bland målgruppen samt boendefrågan var således de huvudsakliga diskussionspunkterna vid det uppföljande samrådet med ungdomarna.

Svar på interpellation

Den 22 oktober 2024 besvarade äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M) en interpellation om barnfattigdom (ip. 2024/25:62) av Märta Stenevi (MP). Ministern svarade följande:

Märta Stenevi har frågat mig om vilka åtgärder jag och regeringen planerar att vidta för att bryta den utbredda barnfattigdomen i Sverige.

Den höga inflationen har påverkat svenska hushåll hårt, inte minst barnhushåll. Det tillfälliga tilläggsbidraget i bostadsbidraget har varit en viktig åtgärd för att stödja hushållen i en tid av ökade levnadsomkostnader.

För att stärka den ekonomiska situationen för dem som har haft det allra svårast har regeringen vid fyra tillfällen förlängt det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget. Vi har dessutom höjt tilläggsbidraget när behoven har bedömts som störst.

När det svåra ekonomiska läget nu har mildrats och framtidsutsikterna för hushållen ser ljusare ut föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2025 att tilläggsbidraget förlängs och trappas ned från 40 till 25 procent av det preliminära bostadsbidraget. Detta är en väl avvägd åtgärd för att fortsätta stödja ekonomiskt utsatta hushåll.

Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Välfärdsstaten är viktig för familjer som har det svårt, men det bästa verktyget för att bryta ekonomisk utsatthet och motverka låg ekonomisk standard är egen inkomst av arbete. Därför arbetar regeringen aktivt för att fler ska komma i arbete.

Det tidigare nämnda bostadsbidraget är en förmån som är inkomstprövad och har därmed marginaleffekter. För grupper som har en svag förankring på arbetsmarknaden kan inkomstprövade bidrag i ett längre perspektiv minska drivkrafterna till egen försörjning varför justeringar av bidraget alltid behöver göras med detta i beaktande.

Regeringen har vidtagit flertalet åtgärder för att lösa utmaningarna med arbetslöshet och ekonomisk utsatthet. Regeringen arbetar för att öka både incitamenten och drivkrafterna för att gå från bidrag till arbete. Det sker bland annat genom ett förstärkt jobbskatteavdrag som främst riktas till heltidsarbetande med låga och medelhöga inkomster som gör det mer lönsamt att arbeta samt ett helt batteri av åtgärder för att främja återgång i arbete.

För att bekämpa arbetslösheten föreslår regeringen även satsningar såsom förstärkt stöd till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och att medel avsätts för Jobbsprångets arbete för att erbjuda individuellt anpassad praktik.

En av de viktigaste insatserna för att långsiktigt etablera sig på arbetsmarknaden är utbildning. Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen för 2025 ett tillskott på 900 miljoner kronor, inklusive studiemedel, för cirka 11 000 nya utbildningsplatser inom regional yrkesinriktad vuxenutbildning i komvux. Dessutom dubblas bidraget till handledare i lärlingsvux.

Kampen mot inflationen är nu vunnen. Priserna stiger inte längre i samma takt. Men vi befinner oss även fortsättningsvis i en lågkonjunktur med hög arbetslöshet.

För att stävja låg ekonomisk standard hos barnfamiljer är det avgörande att fler föräldrar kommer i arbete och klarar sin försörjning genom eget arbete. Fler barn måste få se sina föräldrar gå till jobbet. Det bästa sättet att skydda dem från låg ekonomisk standard är just arbete.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om barnfattigdom behandlades senast i betänkande 2023/24:SoU18. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2023/24:91).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att barnfattigdom är ett komplext område som berör flera politikområden. I fråga om barnfattigdom och åtgärder som vidtagits på social-utskottets område uppmärksammar utskottet regeringens strategi för att motverka hemlöshet 2022–2026, uppdrag att förstärka arbetet mot vräkningar av barnfamiljer, införande av ett fritidskort för barn och unga och en nationell handlingsplan för att införa den europeiska barngarantin med uppföljande rapport. Därutöver noterar utskottet socialförsäkringsministerns svar på en interpellation om barnfattigdom. Utskottet anser sammantaget att det inte finns skäl för några tillkännagivanden och motionerna 2024/25:677 (-) yrkande 1 och 2024/25:3022 (S) yrkande 153 bör avslås.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se bl.a. betänkandena 2022/23:SoU17 och 2023/24:SoU18. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av de nämnda betänkandena.

Reservationer

1. Förebyggande insatser, punkt 1 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S) och Gustaf Lantz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 99 och

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 62.

Ställningstagande

Vi anser att det finns ett behov av en stärkt barn- och familjehälsovård samt ett nytt stöd till riskfamiljer. Fokus för en framtida reform bör vara en förstärkning av barn- och familjehälsovården under barnets första 1 000 dagar. En sådan förstärkt ordning bör utgå från familjecentraler i varje kommun och utökade hembesök. Regeringen bör vidta åtgärder för att uppnå detta.

Vidare anser vi att det finns ett behov av att öka samarbetet mellan skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården i syfte att fånga upp barn som lever i utsatthet eller är på fel väg. Ett samarbete är avgörande där skolans personal och socialtjänsten arbetar mycket nära varandra, helst i samma lokaler. För att möjliggöra ett sådant samarbete behövs bl.a. en skyndsam översyn av sekretesslagstiftningen för att information mellan t.ex. lärare, socialsekreterare och bup-medarbetare enkelt kan delas. Regeringen bör vidta åtgärder för att uppnå även detta.

2. Förebyggande insatser, punkt 1 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 62 och

avslår motion

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 99.

Ställningstagande

Enligt min mening finns det ett behov av att öka samarbetet mellan skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården i syfte att fånga upp barn som lever i utsatthet eller är på fel väg. Jag anser att samarbetet är avgörande och arbetssätt där skolans personal och socialtjänsten arbetar mycket nära varandra, helst i samma lokaler. För att möjliggöra ett sådant samarbete behövs bl.a. en skyndsam översyn av sekretesslagstiftningen för att information mellan t.ex. lärare, socialsekreterare och bup-medarbetare enkelt kan delas. Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder.

3. Förebyggande insatser, punkt 1 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 99 och

avslår motion

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 62.

Ställningstagande

Jag anser att det finns ett behov av en stärkt barn- och familjehälsovård samt ett nytt stöd till riskfamiljer. Fokus för en framtida reform bör vara en förstärkning av barn- och familjehälsovården under barnets första 1 000 dagar. En sådan förstärkt ordning bör utgå från familjecentraler i varje kommun samt utökade hembesök. Regeringen bör vidta åtgärder för att uppnå detta.

4. Brottsförebyggande insatser, punkt 2 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S) och Gustaf Lantz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 95, 97 och 103 samt

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 38 och 46 samt avslår motion

2024/25:1021 av Kerstin Lundgren (C).

Ställningstagande

Vi anser att kommuner behöver tilldelas resurser för att finansiera långsiktigt, förebyggande och främjande arbete mot brottsligheten. Det kräver att resurserna till socialt förebyggande arbete i utsatta områden ökar. Därutöver behövs ett utökat föräldraskapsstöd, utökade befogenheter till socialtjänsten och nolltolerans mot skolfrånvaro. Det behövs skolsocionomer på de skolor som har de tuffaste förutsättningarna. Vi föreslår ett u-svängsprogram där omedelbara insatser ska sättas in för barn och deras familjer när barn är på väg att rekryteras. Vidare föreslår vi att en genomförandekommitté för förslagen som presenteras av Utredningen om ungdomskriminalitetsnämnder (SOU 2024:30) snarast ska tillsättas. Det behövs tydliga åtgärder från samhällets sida när barn och unga hamnar i en kriminell bana. Enligt vår mening handlar det om långsiktiga insatser, med en noggrann uppföljning av barnets utveckling och en snabb reaktion om barnet inte följer planen. Därtill uppmärksammar vi flickors och unga kvinnors roll i gängkriminaliteten. Även tjejer och unga kvinnor måste få tillräckliga insatser för att inte dras in i gängen. Regeringen bör se över alla dessa frågor och ta de initiativ som behövs.

5. Föräldraskapsstöd, punkt 3 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Carita Boulwén (SD), Leonid Yurkovskiy (SD) och Mona Olin (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1389 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 17 och avslår motionerna

2024/25:197 av Nima Gholam Ali Pour (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:1296 av Runar Filper och Angelica Lundberg (båda SD).

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör ta initiativ till att det ska få märkbara konsekvenser ifall en skriftlig överenskommelse mellan vårdnadshavare om vårdnad, boende och omsorg frångås. Vi vill se en mer långtgående familjemedling när det gäller vårdnad. Enligt vår mening bör regeringen agera så att det inte ska gå att bryta den aktuella överenskommelsen utan rättsliga konsekvenser.

6. Familjehem, punkt 5 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S) och Gustaf Lantz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:851 av Anna-Belle Strömberg och Peter Hedberg (båda S) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:2626 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3 och avslår motionerna

2024/25:1110 av Marlène Lund Kopparklint (M) och

2024/25:2626 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att det finns ett behov av att en utredning undersöker hur stödet till familjehemmen kan systematiseras och resurssättas i syfte att skapa tryggare anknytning för de placerade barnen och stärka familjehemsföräldrarnas förmåga. Det behöver skjutas till resurser för att familjehemmen ska få det stöd de behöver. Regeringen bör se över frågan.

Regeringen bör även vidta åtgärder för att utöka antalet familjehemsplatser. Därtill bör regeringen agera för att ge familjehemsföräldrar förutsättningar att vara hemma när de tar emot ett barn i hemmet.

7. Familjehem, punkt 5 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2626 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4 samt avslår motionerna

2024/25:851 av Anna-Belle Strömberg och Peter Hedberg (båda S) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:1110 av Marlène Lund Kopparklint (M).

Ställningstagande

Jag anser att det finns ett behov av att en utredning ska undersöka hur stödet till familjehemmen kan systematiseras och resurssättas i syfte att skapa tryggare anknytning för de placerade barnen och stärka familjehemsföräldrarnas förmåga. Det behöver skjutas till resurser för att familjehemmen ska få det stöd de behöver. Regeringen bör se över frågan.

Vidare finns det ett behov av att en utredning ska beräkna de samhälls-ekonomiska konsekvenserna av brusten anknytning och sammanbrott i placeringar för barn samt de samhällsekonomiska vinsterna i en kraftig satsning på en tryggare uppväxt för dessa barn. Regeringen bör även se över denna fråga.

8. Hem för vård eller boende (HVB), punkt 6 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S) och Gustaf Lantz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 105 och 106 samt

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 47 och avslår motion

2024/25:2395 av Caroline Högström (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen ta initiativ till att det offentliga bör överta all vård av ungdomskriminella på HVB. Det är samhället som behöver ta ansvar för vården på HVB.

Vidare anser vi att regeringen bör vidta åtgärder för att personal på HVB får ökade befogenheter. Det kan t.ex. vara att genomföra kroppsvisitationer, genomsöka rum samt besluta om drogtest och restriktioner. Det är befogenheter som inte kan anförtros privata företag.

9. Hem för vård eller boende (HVB), punkt 6 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 105 och

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 47 och

avslår motionerna

2024/25:2395 av Caroline Högström (M) yrkande 3 och

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 106.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör ta initiativ till att det offentliga bör överta all vård av ungdomskriminella på HVB. Det är samhället som behöver ta ansvar för vården på HVB.

10. Särskilda ungdomshem, punkt 7 (S, C)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 33 och

avslår motionerna

2024/25:1361 av Mona Olin m.fl. (SD) yrkande 4 och

2024/25:2059 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen under den tid som Sis består som myndighet årligen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av myndighetens arbete.

11. Särskilda ungdomshem, punkt 7 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Carita Boulwén (SD), Leonid Yurkovskiy (SD) och Mona Olin (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1361 av Mona Olin m.fl. (SD) yrkande 4 och
avslår motionerna

2024/25:2059 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 8 och
2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 33.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör utreda om Sis är en lämplig myndighet för att möta ungdomar med ett tyngre vårdbehov och gruppen unga med allvarliga psykosociala och psykiska tillstånd.

12. Stöd vid skolgång, punkt 8 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Carita Boulwén (SD), Leonid Yurkovskiy (SD) och Mona Olin (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 11.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör vidta lämpliga åtgärder för att fler placerade barn ska klara skolan. Barn som placeras i samhällets vård ska få det stöd och den hjälp som krävs för att klara skolan och få goda förutsättningar inför vuxenlivet.

13. Uppföljning och stöd efter placeringen, punkt 9 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Carita Boulwén (SD), Leonid Yurkovskiy (SD) och Mona Olin (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 10 och avslår motionerna

2024/25:1140 av Marléne Lund Kopparklint (M) och

2024/25:1905 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 24.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen ta initiativ till en nationell uppföljning av antalet barn som placeras i ett och samma familjehem. Risken finns att socialtjänsten inte förmår att säkerställa att placeringen är lämplig för barnet.

14. Uppföljning och stöd efter placeringen, punkt 9 (V, MP)

av Nils Seye Larsen (MP) och Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1905 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 24 och avslår motionerna

2024/25:1140 av Marléne Lund Kopparklint (M) och

2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över vilka konsekvenser LVU får för de unga som berörs och vid behov föreslå relevanta lagändringar.

15. Förbättrad samhällsvård och nya placeringsformer, punkt 10 (S, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 104 och
avslår motion

2024/25:1905 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 23.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder om förbättrad samhällsvård för unga och genomföra förslagen i betänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66). Det är angeläget att förslagen skyndsamt genomförs.

16. Förbättrad samhällsvård och nya placeringsformer, punkt 10 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1905 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 23 och
avslår motion

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 104.

Ställningstagande

Enligt min mening bör regeringen återkomma med förslag om nya placeringsformer för barn och unga med beroende och psykisk ohälsa.

17. Barnkonventionen, punkt 11 (S, C, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S), Christofer Bergenblock (C) och Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 37 och avslår motionerna

2024/25:1078 av Marlène Lund Kopparklint (M) yrkande 2 och

2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör återkomma med förslag som gör det enklare för placerade barn att få kännedom om och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen.

18. Stödpersoner och stödorganisationer till barn m.m., punkt 12 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Carita Boulwén (SD), Leonid Yurkovskiy (SD) och Mona Olin (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 17 och avslår motionerna

2024/25:1078 av Marlène Lund Kopparklint (M) yrkande 3 och

2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 1 och 38.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör se över möjligheten till ökat stöd till barnrättsorganisationer. Deras verksamhet som innebär direkt stöd till barn och ungdomar i besvärliga situationer är ovärderlig.

19. Stödpersoner och stödorganisationer till barn m.m., punkt 12 (C, MP)

av Christofer Bergenblock (C) och Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 1 och 38 samt avslår motionerna

2024/25:1078 av Marlène Lund Kopparklint (M) yrkande 3 och

2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 17.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör tillsätta en barnrättskommitté. Ett helhetsgrepp måste tas när det gäller barnrättsfrågor. En barnrättskommitté kan peka ut vilka områden som behöver reformeras.

Vidare anser vi att regeringen bör ta initiativ till att Barnombudsmannen ska kunna driva egna ärenden. Barn och unga som fått sina rättigheter kränkta skulle ges möjlighet till upprättelse.

20. Barnfattigdom, punkt 13 (S, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 153 och avslår motion

2024/25:677 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör vidta lämpliga åtgärder för att uppnå en nollvision mot barnfattigdom. Under de senaste åren har det presenterats flera rapporter och uppföljningar om barnfamiljernas och i synnerhet ensamstående föräldrars allt svårare ekonomiska situation. Detta leder till försämrade uppväxtvillkor och fattigdom för många barn och unga i Sverige i dag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:197 av Nima Gholam Ali Pour (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utreda omfattningen och konsekvenserna av ofrivilligt faderskap och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram stödmaterial om ofrivilligt faderskap och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:453 av Serkan Köse (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram en nationell strategi mot barnfattigdom och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:677 av Jamal El-Haj (-):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att identifiera barnfattigdom i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:851 av Anna-Belle Strömberg och Peter Hedberg (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att utöka antalet familjehemsplatser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge familjehem förutsättningar att vara hemma när de tar emot ett barn i hemmet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1021 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nolltolerans mot barnsoldater i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1078 av Marlène Lund Kopparklint (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utvärdera införandet av barnkonventionen i svensk lagstiftning skyndsamt och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att informera om barns ansvar och skyldigheter, inte bara deras rättigheter, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1110 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda om barnets rättigheter alltid sätts i främsta rummet vid familjehemsplaceringar och att lagstiftningen bör ses över för att säkerställa detta och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1140 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningar för att barn som farit illa i samband med utredningar och placeringar kan få möjlighet till stöd och ersättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1296 av Runar Filper och Angelica Lundberg (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återförening mellan barn och föräldrar som förlorat kontakten efter vårdnadstvister och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1361 av Mona Olin m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskiljning bör fasas ut och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten för personal att använda skyddsutrustning vid särskilt farliga situationer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att utreda kroppskameror för anställd personal på Sis och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda om Sis är en lämplig myndighet för att möta ungdomar med ett tyngre vårdbehov och gruppen unga med allvarliga psykosociala och psykiska tillstånd och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda frågan om att ge myndigheten rätt att neka unga som faller utanför deras lagstadgade verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att Sis ska bli en mer attraktiv arbetsgivare och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Sis i sitt rekryteringsarbete särskilt tar frågan om lämplighet i beaktande och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Sis ska arbeta för ett ökat fokus och ett aktivt arbete i att främja hälsa och välmående och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1366 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta arbetet med vägledning om barnkonventionen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationell uppföljning av antalet barn som placeras ett och samma familjehem och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler placerade barn ska klara skolan och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning av barn som farit illa under placering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förlängd familjehemsplacering vid studier och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa barnombud för placerade barn och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa ett stöd för barn i tvister mellan vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till ökat stöd till barnrättsorganisationer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1389 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en barndomsgaranti och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nollvision mot barnmisär och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur staten kan bistå kommunerna i syfte att utveckla och stärka föräldraskapsstödet för att öka barns chans till en trygg uppväxt och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tvister kring vårdnad i första hand ska lösas genom familjemedling och domstolsmål undvikas och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur en särskild stödperson bör utses åt barnet senast i samband med familjemedling och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska ge märkbara konsekvenser ifall en skriftlig överenskommelse mellan vårdnadshavare gällande vårdnad, boende och omsorg frångås och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildning av familjemedlare och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1413 av Sara Gille m.fl. (SD):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta att den som förhör ett barn om hedersfrågor bör ha adekvat utbildning i hedersproblematik och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1495 av Marléne Lund Kopparklint (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en central bedömningsfunktion för sociala ärenden som berör barn och unga och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna att införa säkra rutiner i nuvarande lagar och regelverk för att garantera att socialtjänsten alltid är tillgänglig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter och förutsättningar gällande en lagändring som ger aktören bakom larmnumret 112 rätt att, i akuta situationer som rör barn och unga, kontakta socialtjänsten i andra kommuner om den ansvariga kommunen inte är anträffbar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1671 av Aida Birinxhiku och Sofia Skönnbrink (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en nationell handlingsplan mot barnfattigdom och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1834 av Jennie Wernäng m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningar och möjligheter att införa obligatorisk BVC för alla familjer i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1905 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om nya placeringsformer för barn och unga med beroende och psykisk ohälsa och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över vilka konsekvenser LVU får för de unga som berörs och vid behov föreslå relevanta lagändringar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2059 av Niels Paarup-Petersen (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Statens institutionsstyrelses verksamhet bör omarbetas från grunden och att det bör tillsättas resurser för personal och lokaler för de statliga ungdomshemmen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2062 av Ann-Sofie Alm (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter och förutsättningar gällande en lagändring om att vård av unga anpassas till barn och ungdomar som skyddas från vårdnadshavare som lever i hederskultur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2172 av Eva Lindh m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och utveckla vård och behandling för ungdomar med stora och sammansatta problem som dömts till sluten ungdomsvård och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2185 av Amalia Rud Stenlöf och Gunilla Carlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheterna till att barn och ungdomar även är försäkrade under sin fritid och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2196 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur ungdomar placeras vid Statens institutionsstyrelse och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2198 av Johanna Rantsi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att inrätta ett digitalt register för behandlings- och familjehem och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2395 av Caroline Högström (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten att utreda att personal som jobbar på HVB-hem omfattas av mer heltäckande registerutdrag med krav om förnyelse och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2405 av Magnus Resare (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att överväga en utredning i syfte att ta fram ett nationellt register för familjehem och kandidater för inhemsk adoption och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2563 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningar för att genomföra en översyn av socialtjänstlagen i syfte att säkerställa att kommuner får agera på ett tidigare stadium än i dag och ansöka om LVU med Sis-placering för att kraftfullt bryta negativa mönster och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2626 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda familjehemmens situation och vilket ansvar staten bör ta för detta och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningen ska undersöka hur stödet till familjehemmen kan systematiseras och resurssättas i syfte att skapa tryggare anknytning för de placerade barnen och stärka familjehemsföräldrarnas förmåga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningen ska beräkna de samhällsekonomiska konsekvenserna av brusten anknytning och sammanbrott i placeringar för barn samt de samhällsekonomiska vinsterna i en kraftig satsning på en tryggare uppväxt för dessa barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2637 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kriskommission mot barnfattigdom och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2677 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det obligatoriskt att göra besök hos BVC enligt uppgjord plan samt om att minska barnbidraget om planen inte efterlevs och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2840 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att göra en översyn av tillgången på digitala kontaktytor avseende skyddsaspekten för barn och unga som är placerade på HVB-hem eller Sis ungdomshem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en barnrättskommitté och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsvård och omhändertagande av barn ska förbättra barnets situation och livsvillkor och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etablera barnrättsbyråer inom civilsamhällesorganisationer som bedriver verksamhet med oberoende barnombud, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen under den tid Statens institutionsstyrelse består som myndighet årligen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av myndighetens arbete och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta de initiativ som behövs för att tvångsåtgärden avskiljning av barn kan förbjudas senast fr.o.m. den 1 januari 2026 och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över ytterligare åtgärder mot omotiverade skillnader mellan flickor och pojkar när det gäller användningen av avskiljningar och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en oberoende klagorättsmekanism för placerade barn och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som gör det enklare för placerade barn att få kännedom om och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Barnombudsmannen ska kunna driva egna ärenden och tillkännager detta för regeringen.

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att information om skälen för ett omhändertagande och förutsättningarna för att ett omhändertagande av ett barn ska upphöra ska tydliggöras och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur socialtjänstens stöd ska se ut efter att vården enligt LVM, LVU och LSU upphör och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra riksdagens fattade beslut om nationellt register över familjehem/boenden som tagit emot placerade barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt stöd till familjehemsföräldrar och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vilka insatser som ska fortsätta att erbjudas efter en vårdnadsöverflytt eller adoption och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt tillsätta en utredning som ska ta fram förslag på stödåtgärder till barn till överskuldssatta föräldrar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

95. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner behöver tilldelas resurser för att finansiera långsiktigt, förebyggande och främjande arbete mot brottsligheten i vårt land och tillkännager detta för regeringen.
97. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om U-svängsprogram och tillkännager detta för regeringen.
99. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en stärkt barn- och familjehälsovård samt nytt stöd till riskfamiljer och tillkännager detta för regeringen.
102. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om föräldraskapsstöd och tillkännager detta för regeringen.
103. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast tillsätta en genomförandekommitté för förslagen i Utredningen om ungdomskriminalitetsnämnder (SOU 2024:30) och tillkännager detta för regeringen.
104. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad samhällsvård för unga och genomförandet av förslagen ifrån utredningsbetänkandet För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66) och tillkännager detta för regeringen.

105. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det offentliga bör överta all HVB-hemsvård av ungdomskriminella och tillkännager detta för regeringen.
106. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade befogenheter för personal på HVB och tillkännager detta för regeringen.
107. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt utveckling av Statens institutionsstyrelse (Sis) och tillkännager detta för regeringen.
108. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förbud mot ensamarbete i klientnära kontakter inom Statens institutionsstyrelse (Sis) och tillkännager detta för regeringen.
153. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision mot barnfattigdom och tillkännager detta för regeringen.
154. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnombud och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3052 av Annika Hirvonen m.fl. (MP):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en kriskommission mot barnfattigdom och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3073 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till föräldraskap och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av en särskild stödperson för barn i ärenden som rör vårdnad, boende och umgänge och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av ungdomskriminalitetsnämnder och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om flickors och unga kvinnors roll i gängkriminaliteten och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om offentligt drivna HVB-hem och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att öka samarbetet mellan skolan, socialtjänsten och hälso- och

sjukvården i syfte att fånga upp barn som lever i utsatthet eller är på väg fel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
14. Motioner som bereds förenklad		
2024/25:453	Serkan Köse (S)	
2024/25:1361	Mona Olin m.fl. (SD)	1–3 och 5–8
2024/25:1366	Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)	12–15
2024/25:1389	Mikael Eskilandersson m.fl. (SD)	1–3, 15, 16 och 18
2024/25:1413	Sara Gille m.fl. (SD)	18
2024/25:1671	Aida Birinxhiku och Sofia Skönnbrink (båda S)	
2024/25:1834	Jennie Wernäng m.fl. (M)	
2024/25:2062	Ann-Sofie Alm (M)	5
2024/25:2172	Eva Lindh m.fl. (S)	1
2024/25:2196	Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M)	
2024/25:2198	Johanna Rantsi (M)	
2024/25:2405	Magnus Resare (M)	
2024/25:2563	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2024/25:2626	Ulrika Westerlund m.fl. (MP)	1
2024/25:2637	Märta Stenevi m.fl. (MP)	4
2024/25:2677	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2024/25:2840	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2024/25:2951	Martina Johansson m.fl. (C)	31, 32, 34– 36 och 39– 43
2024/25:2957	Anne-Li Sjölund m.fl. (C)	11
2024/25:3022	Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)	102, 107, 108 och 154
2024/25:3052	Annika Hirvonen m.fl. (MP)	11
2024/25:3073	Jennie Nilsson m.fl. (S)	1 och 7